

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

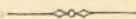
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lolland-Falsters historiske Samfund

Kilder og Hjælpemidler

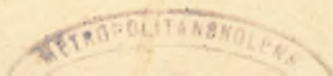
til Studiet af

Lollands og Falsters Historie

Ved

William Norvin

I. Den historiske Litteratur

Kilder og Hjælpemidler

til Studiet af

Lollands og Falsters Historie.

Skematisk Oversigt, udarbejdet paa Foranstaltning af
Lolland-Falsters historiske Samfund

ved

William Norvin.

I. Den historiske Litteratur.

Lolland-Falsters historiske Samfund udsender hermed første Del af en lolland-falstersk Bog-, Haandskrift- og Arkivfortegnelse. Medens første Del omfatter den trykte Litteratur, vil anden Del bringe Haandskrift- og Arkivstoffet. Med Hensyn til Stoffets Ordning henvises til Forfatterens indledende Bemærkninger.

Straks ved vort Samfunds Dannelse lagdes Planen til dette Arbejde, og det lykkedes at formaa Hr. cand. mag. W. Norvin i Rigsarkivet til at paatage sig dets Gennemførelse. Vi maatte nemlig anse det for en vigtig Opgave som Led i Fremme af stedlig historisk Forskning at byde først og fremmest et Hjælpemiddel, der gav en Oversigt over, hvad der alt forelaa paa Tryk — meget historisk Begynderarbejde er strandet, fordi der ved mangelfuld bibliografisk Viden er lagt Tid og Kræfter ind paa Undersøgelser, som andre i Forvejen havde bragt til Ende — men dernæst ogsaa en Ledetraad i Granskning af selve Haandskrift- og Arkivmaterialet.

Selv om nærværende Arbejde forhaabentlig vil være velkomment for alle Medlemmer — allerede af den Grund, at det giver overskuelig Besked om de historiske Kilder saa at sige for hver enkelts Hjemegn —, byder det dog efter Sagens Natur et saa tungt og fagligt Stof, at vi har haft Betænkelighed ved at indføje det i Aarbogens sædvanlige Rammer. Tilmed maatte Stoffet da strække sig over en Række af Aarbøger og derfor tabe i Nytte som praktisk Hjælpemiddel.

Vi har derfor foretrukket at udsende det i to selvstændige Hefter. Maaske bliver vi nødt til af økonomiske Grunde i den Anledning at spare lidt paa Arketallet i de

tilsvarende Aarbøger. Men selv om dette maatte blive Tilfældet, vil disse Hefter dog i det ganske væsentlige være at betragte som Ekstra-Ydelser til Medlemmerne een Gang for alle uden for Programmet.

En Fortegnelse som den, vi nu udsender, kan ikke være udtømmende. Det vilde saaledes være yderst vanskeligt at komme helt til Bunds i det personalhistoriske Stof, og Forfatteren har derfor ogsaa her afstukket snævrere Grænser — maaske kan senere en fyldigere personalhistorisk Bibliografi bygges videre herpaa. Men det kan desuden næppe undgaas, at et eller andet Værk, trods Omsigten med at indfange alt, slipper uden om Nettet. Særlig vil dette vel gælde mindre, stedlige Skrifter, der lettest unddrager sig Blikket under et alt omfattende Samlerarbejde.

Til Fortegnelsen er der derfor knyttet et Tillæg (S. 55). Enkelte Værker, som man i sidste Øjeblik blev opmærksom paa, er allerede optaget her som Tilføjelser. Og de følgende blanke Blade skulde give Læserne Lejlighed til Tilføjelser om andre Skrifter, de muligvis maatte savne. Skulde saaledes et eller andet savnes, vilde man sætte megen Pris paa, at vedkommende Bogtitler kom til Bestyrelsens Kundskab ved Meddelelse til Forretnings- og Redaktionsudvalget: Stiftsfysikus C. A. Hansen, Nysted, Amtsforvalter A. Holck, Maribo, og Forstander S. C. A. Tuxen, Næsgaard pr. Stubbekøbing.

P. B. V.
A. Holck.

Indledende Bemærkninger.

Efterfølgende Fortegnelser er udarbejdede til Vejledning for dem, der uden at være Historikere af Fag ønsker at skaffe sig grundig Indsigt i Lollands og Falsters Historie, for muligen derefter at skride videre til selvstændigt Studium. Da Kendskab til den *trykte Litteratur* nødvendigvis maa være det første Skridt, gives først en Oversigt over denne. Naturligvis vil der næsten overalt i vor historiske Litteratur findes Træk af Betydning for Øernes Historie, og de Afsnit, der indeholder almindelige Værker, kunde saaledes have været mere omfattende; men her maatte et Skøn være afgørende for, hvad der toges med og hvad der blev forbigaaet. En Række af Hovedværker om hele Rigets Historie er optaget, da det formentes, at den almindelige Viden, der deraf øses, er et nødvendigt Grundlag for Beskæftigelsen med den enkelte Egns eller det enkelte Spørgsmaals Historie. Hvad angaar de Samlinger af Kildeskrifter, Aktstykker, Love, Domme osv., som er opført, saa er dertil at bemærke, at naar dette er gjort summarisk, saa er Grunden ikke blot den, at det vilde blive uforholdsmæssig vidtløftigt heraf at uddrage blot det vigtigste Stof for de enkelte Omraaders og Lokaliteters Historie, men ogsaa, at der herved let kunde skabes den Forestilling, at disse Samlingers Indhold hermed var udtømt; navnlig om de under A I 1 opførte Samlinger af Aktstykker gælder det, at de indeholder det vigtigste Materiale for ethvert mere indgaaende Studium, paa hvilket Omraade end dette falder. Det er i øvrigt tilstræbt under hvert enkelt Afsnit at gøre Fortegnelsen saa fyldig som muligt, og det er i Reglen foretrukket at gentage allerede tidligere nævnte Værker fremfor at give Henvis-

ninger, der let vilde føre til et indviklet System. Da Hovedformaalet er praktisk, har dette Hensyn overalt været afgørende og nogen videnskabelig historisk Bibliografi har det ikke været tilsigtet at give; om Grupperingen vil der naturligvis kunne tvistes, men da den er Resultatet af mange Overvejelser og Forsøg paa Grundlag af det indsamlede Materiale, vil den forhaabentlig vise sig brugelig og nyttig.

Et Supplement til den trykte Litteratur udgør de *Haandskrifter*, der indeholder Bidrag til Øernes Historie. At de er holdt i et særligt Afsnit, er naturligt, da de paa den ene Side i Reglen ikke indeholder egentlige Behandlinger af historiske Spørgsmaal, men er Materialsamlinger og paa den anden Side har en ret tilfældig Karakter; de skylder deres Oprindelse private Personers Arbejde og Interesse. Disse Haandskrifters Betydning for Historieforskningen beror væsentlig derpaa, at de indeholder Meddelelser af Arkivdokumenter, som senere er gaaet tabt, eller om Begivenheder og Traditioner, hvorom Arkiverne tier; ogsaa Rester af private Arkiver er ofte endt i disse Samlinger, og da saadanne kun i sørgelig ringe Udstrækning er bevaret, bliver Stumperne af stor Værdi.

Endelig giver Afsnit C en kortfattet Oversigt over de *Arkiver* og Grupper af *Arkivalier*, der er af Betydning for Studiet af Øernes Historie; men denne er ifølge Sagens Natur blot en Angivelse af Hovedlinjerne, og Forskeren vil ved at følge disse meget hurtigt føres til de enkelte Grupper af Arkivsager, som er af Betydning for ham. At Arkiv-Afsnittet er stillet sidst i Rækken, følger af det ovenfor sagte, at den trykte Litteratur er Udgangspunktet for Studierne, hvorfra man skrider videre til det ubearbejdede Materiale; men Arkiverne er det vigtigste, idet de indeholder de Kilder, hvoraf enhver Forskning maa øse, og som enhver, der vil trænge til Bunds, selv maa søge til. En Vejledning til Benyttelsen af dem er givet af S. Nygaard i Dansk historisk Fællesforening, Nr. 4 (Maj 1911); nogle orienterende Bemærkninger vil findes i det følgende ved de enkelte Grupper.

William Norvin.

A.

Den historiske Litteratur.

I. Almindelig Historie.

1. Samlinger af Kildeskrifter og Aktstykker.

Scriptores rerum Danicarum medii aevi I—IX, Hafniae 1772—1878.

Indeholder middelalderlige latinske Krøniker, Jordebøger m. m., hvori ogsaa meget Stof til Lollands og Falsters Historie, som kan samles ved Hjælp af Registret, der udgør IX Bind.

Kr. Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen indtil 1450, I—IV, København 1894—1912.

De ældste danske Archivregistraturer, I—V, København 1854—1910.

Udvalg af hidtil utrykte danske Diplomer og Breve fra det XIV, XV og XVI Aarhundrede, udg. af C. Molbech og N. M. Petersen, København 1858.

Diplomatarium Christierni I, Samling af Aktstykker, Diplomer og Breve, henhørende til Kong Christiern I.s Historie, ved Hans Knudsen, udg. af C. F. Wegner, København 1856.

Kong Hans' Brevbog, Geheime-Archivets Aarsberetninger I 1. Missiver fra Kongerne Christiern I.s og Hans' Tid, 1450—1513, udg. af William Christensen, I—II, København 1912—14.

Kong Christiern II.s aabne Breve, Lolland angaaende, Suhms Samlinger til den Danske Historie II 2, 59.

Kong Christiern II.s Forordninger og aabne Breve, Falster angaaende, Suhms Samlinger til den Danske Historie, II 3, 159.

Kong Frederik I.s danske Registranter, udg. af Erslev og Møllerup, København 1879.

Danske Kancelliregistranter 1535—50, udg. af Erslev og Møllerup, København 1881—82.

- Tegnelser over alle Lande 1523—50, Danske Magasin, 3. Række IV Bind — 4. Række VI Bind.
- Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold, i Uddrag udg. af C. F. Bricka og L. Laursen, 1551—1602, København 1885—1913.
- Danmark-Norges Traktater 1523—1750, udg. af L. Laursen, København 1907—12, I 1523—60, II 1561—88.
- Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark fra Reformationen til Nutiden, udg. af Rigsarkivet ved L. Laursen og F. J. West; I 1535—1648, II 1648—88. København 1892—1908.
- Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve 1589—1648, ved C. F. Bricka og J. A. Fridericia, I—VI, København 1878—91.
- Aktstykker og Oplysninger til Statskollegiets Historie 1660—76, udg. af Joh. Lindbæk, København 1903—10.
- Aktstykker til Oplysning om Stavnsbaandets Historie, udg. af J. A. Fridericia, København 1888.
- Regeringsskiftet 1784, Fremstilling og Aktstykker, udg. i Juni 1888 til Minde om den Regering, der løste Bondens Stavnsbaand.

2. Landenes Historie gennem Tiderne.

- P. Rhode: Samlinger til de danske Øers Laalands og Falsters Historie I—II. 1776—94.
Ny Udgave ved J. J. Friis, I—II, København 1859.
- C. Paludan Müller: Om Kong Valdemars Jordebog, Studier til Danmarks Historie i det 13. Aarhundrede II, Videnskabernes Selskabs Skrifter, phil.-historisk Afdeling, 5. Række, IV.
- Kong Valdemar den Andens Jordebog, udgivet og oplyst af O. Nielsen, København 1873.
- Joh. Steenstrup: Studier over Kong Valdemars Jordebog, København 1874.
- Kr. Erslev: Kong Valdemars Jordebog og den nyere Kritik, Historisk Tidsskrift 4. Række, V 56.
- Kr. Erslev: Valdemarernes Storhedstid, København 1898.

- Johs. Steenstrup: Nogle Undersøgelser om Guders Navne i de nordiske Stednavne, Historisk Tidsskrift 6. Række, VI 353.
- Johs. Steenstrup: De danske Stednavne, København 1908.
- F. Schiern: Om den slaviske Oprindelse til nogle Stednavne paa de danske Smaaøer, Historiske Studier, II 440
- Joh. Steenstrup: Venderne og de danske før Valdemar den Stores Tid, København 1900.
- S. Nygaard: Danske Personnavne og Stednavne, Historisk Tidsskrift 7. Række, I 82.
- Joh. Steenstrup: Nogle Bidrag til vore Landsbyers og Bebyggelsens Historie, Historisk Tidsskrift 6. Række, V 313.
- P. Lauridsen: Om gamle danske Landsbyformer, Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1896, S. 97.
- P. Lauridsen: Den gamle danske Landsby, Aarbøger for dansk Kulturhistorie 1899, S. 76.
- M. Mackeprang: De danske Fyrstelen i Middelalderen, Historisk Tidsskrift 6. Række, VI 139.
- C. Paludan-Müller: De første Konger af den oldenborgske Slægt, København 1874.
- C. F. Allen: De tre nordiske Rigers Historie 1497—1536, I—V, København 1864—72.
- C. Paludan-Müller: Grevens Fejde, I—II, Kbhvn. 1853—54.
- Troels Lund: Under Christian den Fjerdes Mindreaarighed, Historiske Fortællinger, VI 151.
- M. Mackeprang: Dronning Sofie og Livgedinget, Historisk Tidsskrift 7. Række, III 527.
- J. A. Fridericia: Adelsvældens sidste Dage, København 1894.
- A. Liljefalk: Bidrag til Laalands Historie under Svenskekrigen 1657—60, Fra Arkiv og Museum IV 1.
- A. Liljefalk: Bidrag til Laalands og Sjællands Historie under Svenskekrigen 1657—60, Fra Arkiv og Museum IV 384.
- E. Holm: Danmark-Norges indre Historie 1660—1720, I—II, København 1885—86.
- E. Holm: Frederik den Fjerdes Landmilits og Bondestanden, Historisk Tidsskrift 5. Række, IV 529.
- Otto Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie, København 1872—76, I 64; II 15.

- E. Holm: Danmark-Norges Historie fra 1720 til 1814, I—VII, København 1891—1912.
- O. F. C. Rasmussen: Landmilitisen og Stavnsbaandet, Historisk Tidsskrift 5. Række, V 572; VI 159.
- Rasmussen Søkilde: Landboreformerne og den danske Bondestands Frigørelse før og efter 1788, København 1888.
- Regeringsskiftet 1784, Fremstilling og Aktstykker, udgivet i Juni 1888 til Minde om den Regering, der løste Bondens Stavnsbaand.
- E. Holm: Kampen om Landboreformerne, København 1888.
- V. Falbe Hansen: Stavnsbaands-Løsningen og Landboreformerne set fra Nationaløkonomiens Standpunkt, København 1889.
- Hans Rasmussen: Lolland-Falster i 1848, Vor Fremtid IV 1910—11, S. 65.
- Hans Rasmussen: De første Rigsdagsvalg i Maribo Amt, Vor Fremtid V 1911—12, S. 213.

II. Øvrighed, Lov og Ret.

1. Styrelsen og Embedsmændene.

- Ludvig Holberg: Danmarks og Norges gejstlige og verdslige Stat eller Beskrivelse, København 1729.
- I. P. Trap: Kongeriget Danmark, statistisk-historisk-topografisk Beskrivelse, 3. Udgave ved H. Weitemeyer, III 104, København.
- G. N. Kringelbach: Den civile Centraladministrations Embedsetat 1660—1848, Meddelelser fra Rigsarkivet 1886—88.
- G. N. Kringelbach: Den civile Centraladministration 1848—93, København 1894.
- G. N. Kringelbach: Civile Direktioner og Kommissioner samt andre overordnede Myndigheder under Enevælden, København 1899.
- Statskalenderen 1734 og følgende Aar.
- Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det sekstende Aarhundrede, København 1879, S. 27; 101; 165.
- Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660, København 1885, S. 23; 59.

- J. Bloch: Stiftamtmand og Amtmand i Danmark og paa Island, København 1895, S. 54.
- J. P. F. Køningsfeldt: De catholske Erkebiskopper og Biskopper i Danmark, Historisk Aarvog udgivet af C. Molbech, III, København 1851, S. 30.
- J. P. F. Køningsfeldt: De evangeliske Biskopper i Kongeriget Danmark og paa Island, Historisk Aarvog udgivet af C. Molbech, III, København 1851, S. 117; 140.

2. Love og Fundatser.

- Samling af danske Forordninger indtil 1500, Geheime-Arkivets Aarsberetninger, V 1.
- Danske Recesser og Ordinantser af Kongerne af den Oldenborgske Stamme, udg. af J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, København 1824.
- Forordninger, Recesser og andre Kongelige Breve Danmarks Lovgivning vedkommende 1558—1660, udg. af V. A. Secher, I 1558—75, II 1576—95, III 1596—1621, IV 1622—38, V 1639—50, VI, 1.—2. Hæfte 1651—57, København 1887—1908. Endnu under Udgivelse.
- Forordninger, som er udgaaede siden Recessen 1643, fortsat til 1839.
- Chronologisk Register over de Kongelige Forordninger og aabne Breve etc. siden 1670, udg. af J. H. Schou, København 1822 ff.
- Fra 1848 under Titlen: Samling af Love etc; fortsættes stadig.
- Kongelige Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve for Danmark og Norge, ved L. Fogtmann, Algreen-Ussing og Finsen, 1660—1868, København 1786—1902.
- Den danske Medicinal-Lovgivning eller Samling af de Forordninger, Plakater etc., som vedkomme Læger, Apotheker og Gjordemødre 1671—1835, ved C. P. N. Petersen, København 1833—36.
- Samling af Love, Resolutioner m. m. vedkommende de danske Landbygningers Brandforsikring, 1792—1872, ved H. P. Bærthelsen, København 1867—72.

H. de Hofman: Samlinger af publique og private Foundationer og Gavebreve, VI 2. Afd., København 1760.

A. Schack: Revision og Fortsættelse af Hofmans Fundatsamling VI, København 1844.

Hiort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser i Danmark, III 3, København 1897.

Foundation til en Enke-Casse for Laalands og Falsters Indbyggere i Almindelighed 1748.

3. Samlinger af Domme.

Udvalg af gamle danske Domme, afsagte paa Kongens Retterting og paa Landstingene 1447—1596, udg. af J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, I—IV, København 1842—48.

Samling af Kongens Rettertings Domme 1595—1614, udg. af V. A. Secher, København 1881—86.

Højesterets paadømte Sager 1876—1840.

Samling af Højesterets Domme ved hvilke underordnede Retters Domme i civile Sager er stadfæstede in terminis 1818—56, udg. af N. F. Schlegel, København 1861—64.

Højesteretstidende 1857 og følgende Aar.

160 Højesterets- og Overrettsdomme 1840—90 vedrørende Ledelse af private Foreninger, saasom Sparekasser, Syge- og Begravelseskasser, København 1892.

Samling af Domme vedrørende Assurancevæsenet 1886—95, København 1896.

Ugeskrift for Retsvæsen 1867 og følgende Aar.

Indeholder talrige Domme.

Realregister til Domssamlinger i civile Sager 1840—71, ved Repholtz og Müller, København 1875—77.

G. L. Baden: Lollands og Falsters Landstings-Journal 1796.

Commissions-Dom i Justitssagen betræffende Mordene i Støby og paa Vaarskovsgaard, afsagt 5. August 1852, København 1852.

III. Befolkningen, dens Liv og Næringsveje.

1. Statistik og Økonomi.

Jens Lauritsøn Wolf: Encomion regni Daniae, det er Danmarckis Rigis Lof etc., København 1654.

- Arent Berntsen: Danmarckis og Norgis fructbar Herlighed, København 1656.
- Frederik Thaarup: Udførlig Vejledning til det danske Monarkis Statistik, I—VI, København 1812—19.
- A. F. Bergsøe: Den danske Stats Statistik, I—IV, København 1844—53.
- V. Falbe-Hansen og William Scharling: Danmarks Statistik, I—V, København 1878—87, Supplementbind, Danmark i 1890, København 1891.
- I. P. Trap: Kongeriget Danmark, statistisk-historisk-topografisk Beskrivelse ved H. Weitemeyer, I—V, København 1899—1908.
- J. C. B. la Cour: Danske Gaarde, Illustreret statistisk og historisk Haandbog for det danske Landbrug, III, 933, Aarhus 1907.
- William Scharling: Kirketallet og Folketallet i Danmark i det 13. Aarhundrede, Historisk Tidsskrift, 6. Række II, 264.
- Gustav Bang: Kirkebogsstudier, Bidrag til dansk Befolkningsstatistik og Kulturhistorie i det 17. Aarhundrede, København 1906.
- Indbydelse til at deltage i en Sparekasse, oprettet for Falster og Fejø Birker med Nykiøbing og Stubbekiøbing Kiøbsteder samt indtil videre ogsaa for Lolland med underliggende Kiøbsteder, Kiøbenhavn 1828.

2. Næringsveje.

- C. Nyrop: Den danske Enevoldsmagt og Lavene, København 1909.
- C. Nyrop: Danske Farvere, København 1900, S. 68.
- Love for det lolland-falsterske Selskab til Oplysningens og Industriens Fremme, Maribo 1810.
- Otto Grundtvig: Tale, holdt den 6. Oktober 1813 i det lolland-falsterske Selskab til Oplysningens og Industriens Fremme, København 1814.

- Viggo Holm: Manufakturhandel i Midten af det 18. Aarhundrede, Lolland-Falsters historiske SamfundsAarvog I 18.
- Viggo Holm: Fra Erhvervslivet, Skrædere, L. F. h. S. Aarb. II 145.
- Christensen: Agrarhistoriske Studier, I—II 1, København 1886—91.
- Povl Hansen: Bidrag til det danske Landbrugs Historie, København 1889; Bonde og Herremand, Aarb. for Kulturhistorie 1891.
- Chr. Thorsen: Smaa Bidrag til Belysning af Ejendomsforholdene i Landbruget i Slutningen af det 16. Aarhundrede, Historisk Tidsskrift 8. Række, IV 183.
- J. A. Fridericia: Historisk-statistisk Undersøgelse om Danmarks Landboforhold i det 17. Aarhundrede, Historisk Tidsskrift 6. Række, II 469.
- J. A. Fridericia: Bondestanden i Danmark i Midten af det 17. Aarhundrede, Aarbøger for dansk Kulturhistorie 1895, S. 91.
- Henrik Pedersen: Udsæden og det dyrkede Areal paa Falster i sidste Halvdel af det 17. Aarhundrede, Historisk Tidsskrift 8. Række, I 101.
- En Falsterboes Betænkninger ved at igiennemlæse de nye udgivne Skrifter af Hr. Thorkild Baden og Philopatreas med flere, 1771.
- Hans Mossin: Beretning om Agerdyrkningsmaaden i Jylland, Holsten og Lolland, Bergen 1773.
- N. D. Riegels: Om Agerdyrkningssskolen paa Cortzelitze i Falster samt dens Lærere, til Landhusholdningsselskabet, 1793.
- N. D. Riegels: Indskuds-Plan for danske Patrioter til det falstersks Noors Omdannelse fra en Flade Vand til Ager og Eng, 1796.
- Det lollandske Digelag 1873—1913 og Stormfloden den 13. November 1872, København 1913.
- Gregers Begtrup: Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand i Fyen, Langeland, Ærø, Lolland og Falster, København I—II 1806.

- I. B. Krarup og S. C. A. Tuxen: Beskrivelse af Landbrugets Udvikling i Danmark fra 1835 indtil Nutiden, VI, København 1912.
- Joh. Phil. Hage: Nye Maribo Amt, København 1844.
- A. la Cour: Landøkonomisk Foreningsvirksomhed i 76 Aar, Nykjøbing 1885.
- S. C. A. Tuxen: Maribo Amts Landbrug gennem 100 Aar, 1809—1909.
- Aarsberetninger for Maribo Amts økonomiske Selskabs Virksomhed, 1881 og følgende Aar.
- A. C. la Cour: Den Classenske Agerbrugsskole paa Næsgaard, 1899.
- A. Oppermann: Bidrag til det danske Skovbrugs Historie, København 1887—89.

3. Dagligt Liv og Sæder.

- Orden, skik og vedtægt for Bønderne i Nykøbing Amt 1724, Danske vider og vedtægter udg. af Bjerger og Søgaard, III 144.
- Troels-Lund: Dagligt Liv i Norden i 16. Aarhundrede, I—XIV, København, 1879—1901, 2. Udg. 1903—04. 3. Udgave, illustreret, 1908—10.
- Troels-Lund: Sundhedsbegreber i Norden i det 16. Aarhundrede, Historiske Fortællinger, III.
- C. A. Hansen: Den lollandske Feber. L. F. h. S. Aarb. I 45.
- Ludvig Holberg: Danmarks og Norges geistlige og verdslige Stat, København 1729.
- P. Petersen: Lolland-Falsters Navnebog, indeholdende Bondestandens Tilnavne, især fra 16. til 19. Aarhundrede, med en Indledning af Axel Olrik, København 1902.
- P. Petersen: Træk af lollandsk Landboliv i Fæstetidens Dage. L. F. h. S. Aarb. I 32.
- Axel Olrik: Falsterske Tilnavne fra Idestrup Sogn, Dania V 124.
- Fr. L. Grundtvig: Livet i Klokkergaarden, Gammeltids falstersk Bondeliv efter Lars Rasmussens Skildring, udgivet af Jørgen Olrik, Danmarks Folkeminder, II 1.

- L. V. Scheel: Brændevinsbrændingen i Danmark, København 1877.
- M. H. Nielsen: Fattigplejen i Danmark før Reformationen, Aarbøger for dansk Kulturhistorie 1895, S. 67.
- M. H. Nielsen: Fattigvæsnet i Danmark 1536—1708, Aarbøger for dansk Kulturhistorie 1897, S. 69.
- Jul. Bidstrup: Vejenes Tilstand mellem København og Nakskov 1797, Fra Arkiv og Museum, I 144.
- Vilhelm Bang: Danmarks hellige Kilder, Museum 1895, II 1.
- Magnus Hosum: De templi Kippingensis in Falstria viciniquae medicalis fontis origine, progressu et abusu dissertatio, Hafniæ 1707.
- H. F. Rørdam: Om Valfarten til Kippinge før og efter Reformationen, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, III 433.
- Kapel og Kilde i Vestenskov, H. F. Rørdam: Danmarks Kirkelove, I 510.
- C. Klitgaard: Om hellige Kilder i Halsted og Aunede Sogne paa Lolland, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, IV 777.
- H. F. Rørdam: Hr. Jens Nielsen i Hunseby og hans ukristelige Handel, Ny kirkehistoriske Samlinger, III 608.
- Falstersk Trolddomssag, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 12.
- V. Holm: Træk af Musiklivet paa Lolland-Falster, 17. og 18. Aarh. L. F. h. S. Aarb. III 50.

IV. Kirkens og Skolens Historie.

De enkelte Kirker og Skoler se VI Købstæderne og VII Landsognene.

1. Aktstykker, Love og andre Samlinger.

Acta pontificum Danica, Pavelige Aktstykker vedrørende Danmark 1316—1536, I 1316—78, II 1378—1431, III 1431—71, IV 1471—92, V 1492—1513, VI 1513—36, udg. af L. Moltesen, A. Krarup og Joh. Lindbæk, København 1904—15.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I—III, København 1883—89.

- Samling af Forordninger, Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve, som vedkomme Geistligheden, 3. Udg. ved Kolderup-Rosenvinge, København 1838—46.
- Kongelige Rescripter og Resolutioner, Love og Expeditioner, Geistligheden i Danmark vedkommende 1846—56, ved Schwartzkopf, København 1855—65.
- Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen 1857 ff, København 1869 ff.
- Fortsættes stadig.
- Registraturer over Breve vedrørende Kirker, Præster og Degne i det gamle Fyens Stift, Falster og Lolland, Ældste danske Arkiv-Registraturer V 2, S. 803.
- Biskop Jacob Madsens Visitatsbog, udgivet af A. Crone, Odense 1853.
- Dronning Sofies Breve angaaende Geistligheden i Laaland og Falster 1588—1603, ved H. F. Rørdam, Danske Magasin 4. Række, V 156.
- Biskop Hans Mikkelsens Dagbog, Samlinger til Fyens Historie og Topografi, V 379; VI 105; VII 34.
- Biskop Laurits Jacobsen (Hindsholms) Dagbog 1651—63, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 655; 5. Række III 703.
- Udtog af Provst Jørgen Christiernsons Visitatsbog for Fuglse Herred 1559—93 ved H. F. Rørdam, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 485.
- Peder Hansen Sækkjøbings Brevbog, Laalandske Minder ved H. F. Rørdam, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, I 348.
- Henry Petersen: Danske Gejstlige Sigiller, København 1886.

2. Kirkens Historie i Almindelighed.

- Kirke Leksikon for Norden, udg. af Frederik Nielsen og J. Oscar Andersen, I—III, Aarhus og København 1900—11.
- Fortsættes stadig.
- Erich Pontoppidan: *Annales ecclesiae Danicae diplomatici oder Kirchen-Historie des Reiches Dänemarck*, I—IV, Copenhagen 1741.

- A. D. Jørgensen: Den nordiske Kirkes Grundlæggelse og første Udvikling, I—II, København 1874—76.
- L. Helveg: Den danske Kirkes Historie før Reformationen, I—II, København 1862—70.
- L. Helveg: Den danske Kirkes Historie efter Reformationen, I—II, København 1857—83.
- L. Koch: Den danske Kirkes Historie 1801—17, København 1879—80.
- L. Koch: Den danske Kirkes Historie 1817—54, København 1883.
- William Scharling: Kirketallet og Folketallet i Danmark i det 13. Aarhundrede, Historisk Tidsskrift 6. Række, II 264.
- H. F. Rørdam: Bidrag til Falsters kirkelige Topografi i Slutningen af Middelalderen, Danske Magasin 5. Række, VI 273.
- Fyens Biskop og Præstesager i Laaland-Falster, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 383.
- H. F. Rørdam: Efterretninger fra Laaland, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, III 563.
- D. H. Wulff: Biografiske Oplysninger om Biskop Frands Thestrup og hans Familie, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, V 1.

3. Klostrene.

- Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, København 1830.
- Ivar Hertzsprung: De danske klostres styrelse og økonomiske Forhold samt Klosterbygningerne i tiden 1202—1319, Historisk Tidsskrift 7. Række, V 299.
- Halsted Kloster:
- Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 65.
- Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, S. 316.
- H. F. Rørdam: Til Halsted Klosters Historie, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, VI 390. — Danske Kirkelove, II 12.
- Fra Arkiv og Museum, IV 483.
- Henry Petersen: Danske gejstlige Sigiller fra Middelalderen, S. 48, Tavle XXXIII Nr. 604—05.

Maribo Kloster:

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 65.

Ældste danske Arkivregistraturer, III 251.

Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, S. 317.

Joh. Skovgaard: Den hellige Birgitte og Maribo Kloster, L.

F. h. S. Aarb. II 34.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, 25; 68.

C. Neergaard: Grundlæggelsen af Maribo Kloster, Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1890, S. 267.

H. J. Hansen: Af Maribo Klosters Historie, Fra Arkiv og Museum, III 298.

N. Pedersen: Bidrag til dansk Klosterhistorie, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, III 170.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 497; II 178; 270.

Henry Petersen: Danske gejstlige Sigiller fra Middelalderen, S. 48, Tavle XXXIII, Nr. 606—09.

S. Birket Smith: Leonora Christina paa Maribo Kloster, Danske Samlinger, V 209.

S. Birket Smith: Leonora Christina paa Maribo Kloster, København 1872.

Nykøbing Franciskanerkloster:

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 91.

Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, S. 325.

Joh. Lindbæk: De danske Franciskanerklostre, København 1914, S. 159.

Vilh. Lorenzen: Franciskanerkirker, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række II 392.

Vilh. Lorenzen: De danske Franciskanerklostres Bygningshistorie, København 1914, S. 77.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 28; 90.

Nysted Franciskanerkloster:

Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, S. 324.

Joh. Lindbæk: De danske Franciskanerklostre, København 1914, S. 157.

Vilh. Lorenzen: De danske Franciskanerklostres Bygningshistorie, København 1914, S. 76.

Henry Petersen: Danske geistlige Sigiller fra Middelalderen, S. 47, Tavle XXXIII, Nr. 595.

National-Museets 2. Afdeling, Redegørelse for dens Virksomhed 1892—1908, S. 104.

Helligaandsklostre se Købstæderne.

4. Kirkerne.

For de enkelte Kirkers Vedkommende se VI Købstæderne og VII Landsognene.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

H. F. Rørdam: Kirkernes Tilstand i Fuglse og Musse Herreder 1586, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 479.

Kirkernes Afgift til Universitetet, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 504; II 505; 509.

De falsterske Sognes Frihed for Kirketiende, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove. I 25. — Danske Magasin 3. Række, VI 204.

H. F. Rørdam: Om Vingodset paa Laaland og Falster, Ny kirkehistoriske Samlinger, V 425.

Kirkeværgerne paa Laaland, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 274.

5. Gejstligheden.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Privilegier for den laalandske Gejstlighed, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 409.

H. F. Rørdam: Forhandling og Vedtægter for de laalandske Provsters Konvent 1579—80, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 499.

Landemode for Laaland-Falster, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 321.

Synodalia for Lolland-Falster 1786—97, 1800—03, Odense; 1804 og følgende Aar, København og Maribo.

H. F. Rørdam: Anlangende Provstevalg efter Hr. Jørgens Død i Holeby 1658, Kirkehistoriske Samlinger, II 211.

Vor Frue Kalent i Laaland 1470, Kirkehistoriske Samlinger

3. Række, VI 429. — C. Nyrop: Danmarks Gilde- og Lavsskraer, I 361.
- H. F. Rørdam: Vor Frue Kalent og Vingodset i Laalands Sønder Herred, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 423.
- Statuter for Guds Legems Lag eller Sønderherreds Kalent 1388. — E. Pontoppidan: Annales Ecclesiastici, II 232. — Suhm: Historia af Danmark, XIV 547. Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 418. — C. Nyrop: Danmarks Gilde- og Lavsskraer, I 301.
- Breve vedrørende Laalands Sønder Herreds Kalent 1498—1530, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 422; 424; 425. — C. Nyrop: Danmarks Gilde- og Lavsskraer, I 470—71; 512; 518.
- Sønder Herreds lille Kalent og Nørre Herreds St. Nicolai Kalent, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 439.
- Degnenes Alle Helgens Kalent i Fuglse Herred i Laaland 1434, Danske Magasin, III 264. — C. Nyrop: Danmarks Gilde- og Lavsskraer, I 340.
- Falsters Kalentegods, Rørdam: Danske Kirkelove, II 59.

6. Præsternes ydre Vilkaar.

- H. F. Rørdam: Kongelig allernaadigst anbefalet Kommissionsact angaaende Tiendernes og Geistlighedens Indkomsters Forandring udi Laaland og Falster Aar 1687, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 445.
- Almuens Vedtægt om Præsternes Lønning i Lolland, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 170.
- Almuens Ydelser til Præsterne, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 182; 386.
- Præstegaardenes Vedligeholdelse paa Lolland og Falster, H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 147.

7. Gejstlighedens Personalhistorie.

- S. V. Wiberg: Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie, til Aar 1868, I—III med Supplement og Register, Odense 1870—79.

- S. Elvius: Danmarks Præstehistorie i Aarene 1869—84, København 1885—87.
- Hauch-Fausbøll og Groshennig: Danmarks Præstehistorie 1884—1911, København 1912 ff.
Endnu under Udgivelse.
- Im. Barfod: Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie, I—II, København 1854.
- Enkelte gejstlige Personer se IX Slægter og Personer.

8. Skolens Historie.

- De enkelte Skoler se VI Købstæderne og VII Landsognene.
- H. Chr. Elers Koch: Efterretning om en religiøs Jubelfest holden i Horbeløv Kirke paa Falster d. 12. December 1821 til Minde om Frederik IV's Foundation af 240 Almueskoler i Kongeriget Danmark 1822.
- J. Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818, København 1893.
- L. Koch: Den danske Landsbyskoles Historie til 1848, København 1882.
- J. Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1818—98, København 1898.
- J. Larsen: Skoleloven af 1814 og dens Tilblivelse, København 1914.
- W. Th. Benthin og Carl Poulsen: Danmarks Folkeskole 1910, Odense 1911.

V. Historisk Topografi i Almindelighed.

- De under I 1 anførte Samlinger af Aktstykker indeholder Hovedkilderne til Øernes historiske Topografi, og de henhøre derfor lige saa meget til denne Gruppe som til hin.
- Danske adelige Brevkister, Registraturer fra det 15. til det 17. Aarhundrede, udgivet af A. Thiset, København 1897.
- Hans Rasmussen: Et uskrevet Blad af vor Historie, Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, I 66.
- Eline Gøyes Jordebog, udgivet af A. Thiset, København 1892.
- Jens Lauritsøn Wolf: Encomion Regni Daniae, det er Danmarckis Riges Lof etc, København 1654, S. 131.

- Arent Berntsen: Danmarckis og Norgis Fructbar Herlighed, København 1656, S. 102; 188; 221.
- H. J. Samuel: Dissertatio geographica qua errores ab exteris in geographia Falstriae et Lollandiae commissos iudicat, Hafniae 1747.
- E. Pontoppidan: Den danske Atlas, København 1767, III 234.
- Nicolay Jonge: Kongeriget Danmarks chorographiske Beskrivelse, København 1777, S. 346.
- Wedel: Indenlandske Rejse gennem de betydeligste og skønneste Egne i de danske Provindser, II S. 160; 232, Odense 1806.
- C. Molbech: Ungdomsvandring i mit Fødeland, II, S. 292, København 1815.
- Juul og Cron: Geographi over Kongeriget Danmark, København 1816, S. 201.
- Gliemann: Den danske Stats geographiske Beskrivelse, København 1817, I, S. 382.
- J. H. Larsen: Laaland og Falster topographisk beskrevne, I—II, København 1833—72.
- I. P. Trap: Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark, Speciel Deel, I 791, København 1858.
- I. P. Trap: Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark, 2. Udg. IV 322, København 1873
- Govertz-Jensen: Laaland-Falster, i Galschiøtt: Danmark i Skildringer og Billeder, II, S. 151.
- I. P. Trap: Kongeriget Danmark, Statistisk-historisk-topografisk Beskrivelse, 3. Udg. ved H. Weitemeyer, III 104, København 1901.
- J. C. B. la Cour: Danske Gaarde, Illustreret statistisk og historisk Haandbog for det danske Landbrug, III, Aarhus 1907, S. 933.
- A. Thiset: Danske Købstad- og Herredsvaaben, Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 129; X 1894, S. 79.
- Axel Thomsen: Fører over Lolland, København 1903.
- J. Wichfeld: Fortidsminder fra Egnen om Maribo Sø, København 1862.
- Thom. Trojel: Gamle Efterretninger om Fuglse Herred i

Laaland, af utrykte Haandskrifter, Odense 1811 (Indbydelsesskrift fra Cathedralsskolen).

- P. Petersen: Bøtø Lands Hændelser til Udgangen af det 18. Aarhundrede, Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, I 69.

VI. Købstædernes Historie og Beskrivelse.

1. Købstæderne i Almindelighed.

- M. Mackeprang: Dansk Købstadstyrelse fra Valdemar Sejr til Kristian IV, København 1900.
- P. V. Jacobsen: Bidrag til Fremstilling af det danske Købstadvæsen under Kongerne Christian III og Frederik II, Historisk Tidsskrift, V 1.
- P. V. Jacobsen: Bidrag til Kundskab om de danske Købstæders Borgervæbning og Deltagelse i Krigsvæsenet i 16. Aarhundrede, Nyt historisk Tidsskrift, I 129.
- P. Munch: Købstadstyrelsen i Danmark fra Kristian IV's Tid til Enevældens Ophør, I—II, København 1900.
- Hugo Matthiesen: Natten, København 1914.

2. Maribo.

- A. Kall-Rasmussen: Historisk-topographiske Efterretninger om Musse Herred, I, Maribo Sogn, København 1866. Illustreret Tidende 45. Bind Nr. 23.
- Købstad-Privilegier.
- Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 90.
- Ny Danske Magasin, VI 223.
- Byens Segl.
- Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 129.
- Kirken.
- Tegninger af ældre nordisk Arkitektur, 3. Samling, udgivet af Hans J. Holm, O. V. Koch og H. Storck, 1. Række Nr. 5—7, København 1894.
- N. L. Høyen, Fædrelandet 1861, 4. Marts.

- N. L. Høyen: Maribo Stiftskirke, Ny kirkehistoriske Samlinger, II 666.
- F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, København 1906, S. 54.
- J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, København 1895, S. 75.
- E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 185.
- Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, København 1911, S. 67; 98.
- Latinskolen.
- Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 68.
- Klosteret se IV 3.
- Gilder og Lav.
- Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 1897, S. 171; 198; 202; 206; 210.

3. Nakskov.

- J. J. F. Friis: Mindeblade om Nakskovs Fortid, Nykjøbing 1852, paany udgivet af Alfr. Hansen, Nakskov 1886.
- Illustreret Tidende 45. Bind Nr. 16.
- H. F. Rørdam: Bidrag til Nakskovs Reformationshistorie, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 581.
- P. H. Boye: Nogle Bidrag til Nakskovs Statistik i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede og til denne Stads Præstehistorie m. m., Nyt historisk Tidsskrift, V 125.
- Tvende Stykker til den danske Krigs-Historie indeholdende 1. Nachschous Overgivelse til de Svenske i Aaret 1658, af Poul Rogert, 2. Nachschous Overgivelse til de Svenske i Aaret 1659, Rimviis forfattet af Niels Saxtrup og siden med Anmærkninger forsynet af Poul Rogert, København 1775.
- J. J. F. Friis: Nakskovs tvende Overgivelser, Historisk Arkiv 1870, II 133.
- P. C. Bang: Beretning om Nakskovs Overgivelse 1658, Danske Magasin 5. Række, III 71.
- H. V. Boths Beretning om Nakskovs Overgivelse 1658, Danske Samlinger, I 33.

- G. Baden: Indskrifter som findes i Tingstuen paa Raadhuset i Nakskov, Minerva 1792, Januar—Marts, S. 136.
- Søren Assenius: Historisk-oeconomisk Beskrivelse af Nakskov, København 1784.
- G. L. Baden: Nakskovs nuværende Forfatning, dens Mangler samt Forslag til sammes Forbedring. Iris og Hebe 1796.
- Personskifte contra Systemskifte, Nakskov 1902.
- Plan hvorefter en almindelig Hielp eller Liigkasse den 2. Maii 1793 blev oprettet i Nachschov.
- Lollands Spare- og Laanebank 1842—92, Nakskov.
- Fremstilling af Nakskov Gasværks Virksomhed 1861—87, Nakskov 1888.
- C. Nyrop: Haandværkerlav i Danmark, København 1903, S. 91.
- Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III S. 45; 202; 206; 211.
- Nakskov Haandværker- og Industriforening 1854—1904, København 1903.
- Købstad-Privilegier.
- Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 90.
- Suhm: Historia af Danmark, X 988; 1005.
- Byens Segl.
- Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 130.
- Kirken.
- Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 91.
- J. Magnus Petersen: St. Nicolai Kirke i Nakskov, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 266.
- Fra Arkiv og Museum, III 232.
- E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 188.
- Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, København 1911, S. 94; 96; 102.
- Helligaandsklostret.
- Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV. 91.
- Daugaard: Om de danske Klostre i Middelalderen, S. 324.
- Lindbæk og Stemann: De danske Helligaandsklostre, København 1906, S. 11.
- Henry Petersen: Danske Gejstlige Sigiller fra Middelalderen, København 1886, S. 47.

Vilh. Lorenzen: De danske Helligaandsklostres Bygningshistorie, København 1912, S. 42.

Latinskolen.

Programmer 1769, 1770, 1817.

Hundrup: Lærerstanden ved Nakskov Latinskole, Roskilde Skoleprogram 1866.

Historisk Tidsskrift 5. Række, IV 584.

4. Nykøbing.

Illustreret Tidende 45. Bind Nr. 38.

C. Paludan-Müller: Gamle Minder om Nykøbing By og Slot, Laaland-Falsters Stiftstidende 1865 Nr. 270 og 276.

J. V. Gudmand-Høyer: Lidt om Nykøbing og Nykøbing Slot, Nykøbing 1908.

Apotheker Claus Seidelins Levnedbeskrivelse, meddelt af T. Hindenburg, Historisk Tidsskrift 3. Række, II 261.

H. F. Rørdam: Om de tyske Menigheder i Danmark, Nykøbing paa Falster, Kirkehistoriske Samlinger 2. Række, III 177.

H. F. Rørdam: Tysk Gudstjeneste i Nykøbing paa Falster, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, V. 804.

V. Holm: Efterretninger om Borger- og Kjøbmandslauget i Nykøbing paa Falster 1883.

C. Nyrop: Haandværkslav i Danmark, S. 5; 91; 267.

Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 122.

Vilh. Boetius: Industri- og Haandværkerforeningen i Nykøbing paa Falster 1852—1902.

Vilh. Boetius: Nogle Blade af Nykøbing Falsters Læseforenings Historie, Nykøbing 1908.

Byens Segl.

Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 132.

Kirken.

Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, II 392.

Francis Beckett: Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark, København 1897, S. 87; 107.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, København 1906, S. 28; 89; 90; 131; 215; 285.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 197.

- Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 94; 97; 98.
- Franciskanerklostret se IV 3 Klostrene.
- Helligaandshuset.
- Lindbæk og Stemann: De danske Helligaandsklostre, København 1906, S. 12.
- Francis Beckett: Altertavler i Danmark fra den senere Middelalder, København 1895, S. 139, Tavle LVI.
- Francis Beckett: Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark, København 1897, S. 19.
- Henry Petersen: Danske gejstlige Sigiller fra Middelalderen, København 1886, S. 47, Tavle XXXIII Nr. 596—97.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 387.
- Latinskolen:
- M. Wittrup: Nykøbing Kathedralskoles Historie, 1868. Programmer 1808—15, 1817, 1820 og følgende Aar.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 147; 387.
- E. P. Rosendahl: Om Nykjøbing Skoles Velgjørere, 1842. Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, II 245.
- Ritmestergaarden.
- Tegninger af ældre nordisk Arkitektur, udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm og H. Storck, 2. Række, København 1877, 8 Nr. 1—2.
- Czar Peters Hus.
- Historisk Tidsskrift 3. Række II.
- Illustreret Tidende 40. Bind Nr. 15.
- Gerh. Hornemann: Peter den Store paa Falster 1716, Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, I 1.
- Et Pergaments-Mindeblad, do., II 166.
- Lolland-Falsters Andels-Svineslagteri 1889—1914, ved M. Jensen, Nykøbing 1914.
5. Nysted.
- F. R. Friis: Historisk-topographiske Efterretninger om Musse Herred, II, København 1872, S. 1.
- Carl Adam Hansen: Nysted 1409—1909, Nysted 1909.
- Købstad-Privilegier.
- Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 91.

Byens Segl.

Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 130.

Kirken.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 195.

Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere
1536—1660, S. 67.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, Køben-
havn 1906, S. 30; 152; 281.

Latinskolen.

Hundrup: Lærerstanden ved Nysted Latinskole, Roskilde
Skoleprogram 1866.

Gilder og Lav.

Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 203.

A. Holck: Lidt om den Nysted Byfoged, Lolland-Falsters
historiske Samfunds Aarbog, I 84; V. H.: Løftet Fest-
stemning, II 157; V. H.: Byfoged Gierlew, III 136.

6. Rødby.

Byens Segl.

Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 131.

Kirken.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, Køben-
havn 1906, S. 134; 282.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 194.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

H. F. Rørdam: En Trolddomssag fra Rødby, Ny kirkehi-
storiske Samlinger, IV 190.

J. Munch-Petersen: Om Rødby Havn og Femern-Ruten,
København 1911.

Gilder og Lav.

Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 172, 199.

P. Petersen: Byen med de 3 Havne, L. F. h. S. Aarb, III 82.

7. Saxkøbing.

F. R. Friis: Historisk-topographiske Efterretninger om Musse
Herred, II, København 1872, S. 20.

Købstad-Privilegier.

Suhm: Historia af Danmark, XII 400.

Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 91.

Byens Segl.

Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, S. 131.

Kirken.

Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 92.

Ludvig Wagner: Smaa Meddelelser om Saxkjøbing Kirke og Præsteembede, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, IV 678.

Francis Beckett: Altertavler i Danmark fra den senere Middelalder, København 1895, S. 63, Tavle XXV—XXVI.

J. Kornerup: Et gammelt Vægmaleri i Saxkjøbing Kirke, Ny Kirkehistoriske Samlinger, IV 422.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, København 1895, S. 73.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker. København 1906, S. 134; 152.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 193.

Helligaandshuset.

Lindbæk og Stemann: De danske Helligaandsklostre, København 1906, S. 12.

Latinskolen.

Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 68

Viggo Holm: Saxkjøbing Latinskole, Museum 1892, II 370.

C. Nyrop: Haandværkerlav i Danmark, Kbhvn. 1903, S. 237.

Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 122; 172; 199; 203.

8. Stubbekøbing.

Bering-Liisberg: Stubbekøbing gennem Tiderne, udgivet af P. W. Wulff, Nykøbing Falster 1912.

Købstad-Privilegier.

Suhm: Historia af Danmark, XIII 824.

Danske Magasin, I 35.

Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 92

Byens Segl.

Tidsskrift for Kunstindustri, IX 1893, 132.

Kirken.

Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 2. Samling 1. Række, udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og

- H. Storck, København 1884, Nr. 9—10. — 3. Samling
1. Række, København 1894, Nr. 9—10. — 4. Samling
4. Række, København 1906, Nr. 8—9. — 5. Samling
3. Række, København 1911, Nr. 2.

Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 92.

J. Kornerup: Kalkmalerierne i Stubbekøbing Kirke, Aarbøger
for nordisk Oldkyndighed og Historie 1884, S. 97.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalk-
malerier i danske Kirker, København 1895, S. 71.

Kr. Nyrop: Sankt Eligius, Aarbøger for nordisk Oldkyndig-
hed 1899, S. 155.

Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere
1536—1660, S. 98.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 219.

Uldall: Lolland-Falsters Stiftstidende 1894, Nr. 265.

Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, København
havn 1906, S. 134; 152.

H. F. Rørdam: Danmarks Kirkelove, II 544.

Et Gavebrev til Præstegaarden i Stubbekøbing 1464, Ny
Danske Magasin, V. 152.

C. Nyrop: Danmarks Gilde og Lavsskraaer, København
1895—1904, I 216.

Latinskolen.

Kirkehistoriske Samlinger 5. Række. III 49.

Hofmans Foundationer, IX, Appendix, Lolland-Falster 21.

Gilder og Lav.

Tidsskrift for Kunstindustri 2. Række, III 39.

Sparekassen for Stubbekøbing og Omegn 1857—1907.

H. Reddelien: Stubbekøbing Apotek 1814—1914, Lolland-
Falsters historiske Samfunds Aarbog, II 135.

VII. Landsognene.

Aageby.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Aastrup.

I. H. Smidth: Tale i Anledning af Communeanordningen
ved Sogneforstandernes første Møde.

- Spare- og Laanekassen for Aastrup og Omegn 1857—1907, Stubbekøbing 1906.
- Tegninger af ældre nordisk Arkitektur, 2. Samling udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og H. Storck, 1. Række, København 1884, Nr. 16; 2. Række, København 1887, Nr. 18.
- F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 153. Højtidelighed i Anledning af en ny Altertavles Opstilling i Aastrup Kirke paa Falster, 8. August 1838, Nykøbing.
- L. Holberg, 89. Epistel (Marie Grubbe).
Arninge.
- J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, København 1895, S. 72.
- Askø.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 270; III 208.
Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.
- Aunede.
- C. Klitgaard: Om hellige Kilder i Halsted og Aunede Sogne paa Laaland, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, IV 777.
- F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 30.
Birket.
- Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 5. Samling, 3. Række, udgivet af H. Storck, København 1911, Nr. 4—6.
- Fr. Beckett: Altertavler i Danmark fra den senere Middelalder, København 1895, S. 45, Tavle XVIII.
- Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 9.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 18; 85.
Branderslev.
- F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 152.
Bregninge.
- J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 70.
- Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.
- Bursø.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 424.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Dannemarre.

J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, København 1883, S. 218.

Nationalmuseets 2. Afdeling, Beretning om dens Virksomhed 1892—1908, S. 99.

Engestofte.

Fr. Beckett: Altertavler i Danmark fra den senere Middelalder, S. 81, Tavle XXXIV.

Errindlev.

Kirkehistoriske Samlinger, 4. Række II 273.

Eskildstrup.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 71.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 123.

Falkerslev.

L. Koch: Indførelsen af den evangeliske Salmebog i Horbeløv og Falkerslev Sogne 1801—02, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, III 721.

Fejø.

Kirkehistoriske Samlinger, II 217; 4. Række II 273.

E. F. S. Lund. Danske malede Portrætter, IX 235.

Fuglse:

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 233.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 152; 154.

Fæmø.

W. F. Engelbreths Dag-Journal 1806, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, V 294.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 3; III 208.

Kirkehistoriske Samlinger, II 227; 4. Række II 273; 5. Række III 512.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 79.

Gedesby:

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 246.

Gloslunde:

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Godsted.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

J. B. Löffler: Danske Gravstene fra Middelalderen, København 1889, S. 25, Tavle XIX 97.

Grænge.

Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, II 161.

Gunslev.

Did. Nic. Blicher: Tale til samtlige Stangerup Gods Selvejer-Bønder af Gunslev Sogn paa Falster i Anledning af erhvervet Ejendomsret, 1787.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98.

Gurreby.

Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 2. Samling, 2. Række, udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og H. Storch, København 1887, Nr. 16—17.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 229.

J. B. Löffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.

Halsted.

H. F. Rørdam: Halsted Sognevilkkaar, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 496.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98; 102; 123.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 229.

C. Klitgaard: Om hellige Kilder i Halsted og Avnede Sogn paa Laaland, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, IV 777.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 138.

Klostret se IV Kirkens og Skolens Historie 3 Klostrene.

Herritslev.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.

Hillested.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 134.

Horbelev.

L. Koch: Indførelse af den evangeliske Salmebog i Horbeløv og Falkerslev Sogne 1801—02, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, III 721.

H. Chr. Elers Koch: Efterretning om en religiøs Jubelfest holden i Horbeløv Kirke paa Falster d. 12. December 1821 til Minde om Frederik IV's Foundation af 240 Almueskoler i Kongeriget Danmark.

Horbelev Præstegaard, Domprovsten i Roskilde, 47 ff Clausens og Rist Memoirer.

Horslunde.

C. N. Smith: En gammel Præstegaard, Historisk Arkiv XIX, 81. Kirkehistoriske Samlinger, 4. Række, II 307.

Hunseby.

N. K. Larsen: Dagligdags Tale i Grimstrup, Hunseby Sogn, Dania V 50.

Ny kirkehistoriske Samlinger, I 186.

H. F. Rørdam: Bestemmelse om Naadensaaret efter en laalandsk Præst 1653, Ny kirkehistoriske Samlinger, I 137.

H. F. Rørdam: Hr. Jens Nielsen i Hunseby og hans ukristelige Handel, Ny kirkehistoriske Samlinger, III 608.

J. B. Löffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 125.

F. Uldall: Danmarks Middelalderlige Kirkeklokker, S. 184; 185; 186; 187.

Idestrup.

A. Olrik: Falsterske Tilnavne fra Idestrup Sogn, Dania V 124.

F. C. A. Betz: Hvad der har bevirket Oprettelsen af to Forbrugsforeninger i Idestrup, Nykøbing 1897.

Kappel.

H. F. Rørdam: Om Oprindelsen til Kappel Sogn paa Laaland, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 460.

Kettinge.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 314.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 81.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 152.
Kippinge.

Kippinge Sogns Orden, Skik og Vedtægt, Bjerge og Søegaard: Danske Vider og Vedtægter, I 255.

Magnus Hosum: De templi Kippingensis in Falstria viciniquae medicalis fontis origine, progressu et abusu dissertatio, Hafniæ 1707.

H. F. Rørdam: Om Valfarten til Kippinge før og efter Reformationen, Kirkehistoriske Samlinger, 4. Række, III 433.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 97; 98; 123.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, 134; 136; 137.

Krogshøj.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 141; II 9.

Krønge.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 424.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1888, S. 122.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere, S. 98.

Købelev.

J. B. Löffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 78.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 226.

Nic. Bøgh: Christian Winther I, København 1893, S. 117.

Landet.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter IX 221.

Lillebrænde.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 139.

Løjtofte.

J. Magnus Petersen: Illustreret Tidende 1878, 9. Juni.

J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.

Maglebrænde.

J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.

Majbølle.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 80.

Nebbelunde.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Nordlunde.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker. S. 184.

Nørre Alslev.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660. S. 98.

Jens Stub, Lolland-Falsters historiske Aarbog, III.

Nørre Vedby.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 97.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 240.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 51; 55.

C. Nyrop: Fra Riserups Præstegaard, Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, II 1.

Nørre Ørslev.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 493.

Olstrup.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Radsted.

Sognevilkaar 1635, Historisk Tidsskrift, V 547; Bjerger og Søegaard: Danske Vider og Vedtægter, I 239.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 80.

Fr. Beckett: *Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark*, S. 70.

E. F. S. Lund: *Danske malede Portræter*, IX 237.

Ny kirkehistoriske Samlinger, VI 617

Eline Gøyes *Jordebog*, udgivet af A. Thiset, S. 67.

Fr. Chr. Krag: *Et øjensynligt Bevis paa Guds brændende Kjærlighed til sine svage Tjenere, Prædiken i Radsted Kirke i Anledning af Ildebranden mellem den 22. og 23. April 1799, København 1799.*

Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarvog, II 164.

Ringsebølle.

Kr. Erslev: *Danmarks Breve fra Middelalderen*, IV 105.

H. F. Rørdam: *Danske Kirkelove*, II 7.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273; IV 802.

J. Løffler: *Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder*, S. 125.

F. Uldall: *Danmarks middelalderlige Kirkeklokker*, S. 12.

Ryde.

H. F. Rørdam: *Danske Kirkelove*, III 229.

Chr. A. Jensen: *Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660*, S. 123.

Sandby.

J. B. Løffler: *Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder*, S. 218.

Chr. A. Jensen: *Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660*. S. 102.

Skelby.

J. B. Løffler: *Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder*, S. 218.

E. F. S. Lund: *Danske malede Portræter*, IX 244.

Skovlænge.

Kr. Erslev: *Danmarks Breve fra Middelalderen*, IV 105.

H. F. Rørdam: *Danske Kirkelove*, III 229.

J. B. Løffler: *Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder*, S. 218.

Skørringe.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

- F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 152.
 Stadager.
 Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 511.
 Stokkemærke.
 Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 510; 512.
 E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 224.
 Tidsskrift for Kunstindustri, X 1894, S. 80.
 Systofte.
 Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1884, S. 285.
 Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536
 1660, S. 98.
 E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 244.
 Sædinge.
 Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.
 J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalk-
 malerier i danske Kirker, S. 77.
 Søllested.
 H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 229.
 Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 5. Samling 2. Række,
 udgivet af H. Storck, København 1909, Nr. 3—4.
 Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536
 —1660, S. 67.
 J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra
 den tidlige Middelalder, S. 125.
 Sønder Alslev.
 Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 2. Samling 2. Række,
 udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og
 H. Storck, København 1887, Nr. 18.
 S. Skouboe: Det Hincheldeyske Gravkapel ved Sønder
 Alslev Kirke, Personalhistorisk Tidsskrift 6. Række, I 165.
 Sønder Kirkeby.
 L. Wimmer: Universitetets Indbydelsesskrift 1895, S. 116.
 Chr. A. Jensen: Ligsten i Sønder Kirkeby paa Falster, Fra
 Arkiv og Museum, IV 169.
 Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 372.
 Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536
 —1660, S. 98; 123.

Taagerup.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 424.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 78.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 87; 188.

Eggert Chr. Randrup: Tale holden ved den nye Skoles Indvielse i Taagerup, 28. November 1800.

Taars.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Historisk Tidsskrift, II 109.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 70.

J. B. Løffler: Danske Gravstene fra Middelalderen, København 1889, S. 31, Tavle XXII, 105.

Hans Rasmussen: En Helt fra Lolland, Vor Fremtid, III, S. 311.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 55.

Tillitse.

J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67; 98.

Tingsted.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 76.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98.

Tirsted.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 74.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Toreby.

Vilkaar og Vedtægt, Bjerger og Søgaard: Danske Vider og Vedtægter, I 249.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 79.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 123.

Torkildstrup.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 239.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 202.

B. S. Ingemann: Tilbageblik paa mit Liv og min Forfattervirksomhed 1811—37, København 1863, S. 1.

H. Schwanenflügel: Ingemanns Liv og Digtning, København 1886, S. 21.

Torslunde.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 388.

Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.

Utterslev.

Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.

E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, IX 228.

Vaabensted.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.

Vaalse.

Annaler for nordisk Oldkyndighed 1842—43, S. 22.

Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98.

Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 288.

F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker, S. 103; 131; 285.

Væggerløse.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 130.

Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 2. Samling, 2. Række, udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og H. Storck, København 1887, Nr. 18.

- J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.
- P. Petersen: Bøtø, Lolland-Falsters historiske Aarvog, I. Lolland-Falsters historiske Aarvog, I S. 92.
- Vejleby.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 208.
- Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 273.
- Vestenskov.
- Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 105.
- E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, IX 220.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, I 510.
- J. B. Løffler: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger fra den tidlige Middelalder, S. 218.
- Vesterborg.
- J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 80.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, II 149.
- Seminariet.
- L. Helveg: Den danske Kirkes Historie efter Reformationen, II 324.
- L. Koch: Den danske Kirkes Historie 1801—17, S. 42.
- L. Koch: Den danske Landsbyskoles Historie, S. 57.
- J. Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818, S. 202.
- Vester Ulslev.
- J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 70.
- Vignæs.
- H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 208.
- Kirkehistoriske Samlinger, II 230; 237.
- Vindeby.
- Chr. A. Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 67.
- Ønslev.
- Joh. Fibiger: Mit Liv og Levned, København 1898, S. 368.
- Øster Ulslev.
- Tegninger af ældre nordisk Arkitektur 2. Samling 2. Række,

udgivet af V. Dahlerup, Hans J. Holm, O. V. Koch og H. Storch, København 1887, Nr. 16.

H. F. Rørdam: Danske Kirkelove, III 208.

Østofte.

J. Magnus Petersen: Beskrivelser og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker, S. 71.

E. Rothe: Kalkmalerier i Østofte Kirke, Lolland-Falsters historiske Aarbog III.

VIII. Herregaarde, Slotte og Gods.

1. Kronens Gods.

Aalholm.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 28.

Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660, S. 23.

J. Bloch: Stiftamtmand og Amtmand i Danmark og paa Island, København 1895, S. 59.

S. Skouboe: Et Kongebesøg paa Aalholm i 1585, Illustreret Tidende 47. Bind, Nr. 49.

Lagt under Grevskabet Christiansholm, se dette.

Abildtorp Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 102.

Baadesgaard.

Se 3., Hovedgaarde.

Engelborg.

N. L. Høyen: Samlede Skrifter, II 493.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 29.

Illustreret Tidende 1882, 22. Januar.

Christian IV's egenhændige Breve, udg. af Molbech, I S 75.

C. Paludan-Müller: Biskop Jens Andersøn Beldenak, Odense 1837.

Knubbelykke Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 102.

Krønge Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 102.

Lundegaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Specification paa Hans Majestæts Ladegaard, udi Lolland Lundegaard kaldet, som til en privilegeret Hovedgaard er vorden indrettet med dets Hartkorn med underlagte Bøndergaarde, paa den Maade sammen skal bortforhandles paa offentlig Auktion den 19. April 1719.

Blev 1743 Baroniet Christiansdal, se dette.

Majbølle Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 103.

Meltoftegaard.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 103.

Se 3, Hovedgaarde.

Navelsti Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 103.

Nybølle Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 104.

Nykøbing Slot.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 27.

Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660, S. 20.

Thurah: Den danske Vitruvius, II, Tab. 110—17.

F. R. Friis: Bidrag til dansk Kunsthistorie, København 1890—1901, S. 126.

Francis Beckett: Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark, København 1897, S. 139.

C. Paludan-Müller: Gamle Minder om Nykøbing By og Slot, Laaland-Falsters Stiftstidende 1865, Nr. 270 og 276.

J. V. Gudmand-Høyer: Lidt om Nykøbing og Nykøbing Slot, Nykøbing p. F. 1908.

Troels-Lund: Historiske Fortællinger, VI 151.

Kr. Carøe: De medicinske Hofstater paa Nykøbing Slot, Ugeskrift for Læger 1908, S. 1439 og 1473.

Uddrag af Vinkælder- og Fadeburs-Regnskabet ved Enkedronning Sofies Hof paa Nykøbing Slot 1626—27, Ny Dansk Magasin, VI 303.

Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 101.

Næsby Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 104.

Pederstrup.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 104.

Se videre under 3, Hovedgaarde.

Ravnsborg.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 29.

Kr. Erslev: Danmark-Norges Lensmænd 1596—1660, S. 24.

Haderup: Følgeblad til Nakskov Avis 1876, Nr. 16—17.

Skibelund Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 105.

Skørringe.

Se 3, Hovedgaarde

Hørte under Ryttergodset.

Stadager.

Se 3, Hovedgaarde.

Hørte under Ryttergodset.

Lagdes 1847 under Stamhuset Vennerslund.

Sæbygaard.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 105.

Gik 1565 ud af Kronens Eje, se 3, Hovedgaarde.

Tirsted Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 105.

Sørup.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 101.

C. Paludan-Müller: Jens Andersøn Beldenak, Odense 1837. Ulriksdal.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det 16. Aarhundrede, S. 107.

Gik 1691 ud af Kronens Eje, se 3, Hovedgaarde.

Urne Birk.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i 16. Aarhundrede, S. 104.

Specifikation paa endeel Hans Majestæts beholdne Bøndergods udi Laaland udi Haldsted Closters Ambt, som ved offentlig Auction bortsælges i April 1719.

Specifikation paa endeel Hans Kongelig Majestæts beholdne Bøndergods udi Laaland, der ej ved seneste Auction blev bortsolgt udi Halsted Closters Amt, saa og en Deel Goeds udi Aalholms Amt, som bortsælges Februar 1720.

Specifikation paa endeel af hans Kongelig Majestæts beholdne Gods udi Lolland uden for Rytterdistrictet, som udi et Lotteri er indrettet og bestaar af 235 Gevinster og derunder en completeret Hovedgaard.

2. Len og Stamhuse.

Grevskabet Christiansholm (erigeret 1734).

F. Krogh: De danske Majorater, København 1868, S. 81. Aalholm, se 1, Kronens Gods.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, VII. Bramslykke, se 3, Hovedgaarde.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XI.

Grevskabet Christianssæde (erigeret 1729).

F. Krogh: De danske Majorater, København 1868, S. 83.

Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds, I, København 1894, XXXIV.

Hans Rasmussen: Grev Reventlow og Bondens Frigørelse, København 1889.

Confirmation paa det af Chr. Ditl. Fr. Greve af Reventlow forfattede Udkast til Arvefæste- og Skiøde-Breve for Gaardmændene paa Grevskabet Christianssæde 1789.

Joach. Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818, København 1893, S. 47.

Allernaadigst approberet Reglement for Skolerne paa Grevskabet Christianssæde, København 1792.

Allernaadigst approberet Instruktion for Skoleholderne paa Grevskabet Christianssæde, København 1792.

C. D. Reventlow: Opmuntringsord til de Børn, hvem han gav Confirmationshjælp, 1834.

Christianssæde Hovedgaard.

Hed tidligere Thostrup, se 3, Hovedgaarde.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, X.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, VIII, 118.

Pederstrup Hovedgaard.

Se 1, Kronens Gods.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, X.

E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, VIII, 135.

Aalstrup Hovedgaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Lungholm Hovedgaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Grevskabet Hardenberg-Reventlow (erigeret 1815).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 154.

Hardenberg Hovedgaard.

Hed tidligere Krænkerup, se Stamhuset Krænkerup.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, III.

Francis Beckett: Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark, København 1897, S. 124; 136.

Christiansdal Hovedgaard.

Se Baroniet Christiansdal.

Nielstrup Hovedgaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Sæbyholm Hovedgaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Grevskabet Knuthenborg (erigeret 1714).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 188.

G. L. Wad: Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche,
København 1881.

Knuthenborg Hovedgaard.

Hed tidligere Aarsmark, se 3, Hovedgaarde.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XVIII.

Illustreret Tidende, 45 Bind Nr. 36.

Maribo Ladegaard.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XX.

Havlykkegaard.

Se 3, Hovedgaarde.

Baroniet Christiansdal (erigeret 1743, substitueret med
Fideicommisset Lilliendal 1804).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 154; 192.

Christiansdal Hovedgaard.

Hed tidligere Lundegaard, se 1, Kronens Gods.

Lagdes 1815 under Grevskabet Hardenberg-Reventlow, se dette.

Baroniet Guldborgland (erigeret 1784).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 133.

Jul. Schade: Historisk Tidsskrift, II, 122.

Berritsgaard Hovedgaard, se 3, Hovedgaarde.

Ricardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, III.

Orebygaard Hovedgaard.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, V.

Baroniet Juellinge (erigeret 1721).

F. Krogh: De Danske Majorater, S. 116.

Juellinge Hovedgaard.

Tidligere Halsted Kloster, se IV 3.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, IV.

Axel Th.: Juellinge, Illustreret Tidende, 48. Bind Nr. 5.

Baroniet Sønderkarle (erigeret 1819).

Tidligere Stamhuset Lungholm og Højbygaard, se dette.

F. Krogh: De danske Majorater, S. 134.

Jul. Schade: Historisk Tidsskrift, II 122.

Lungholm Hovedgaard, se 3, Hovedgaarde.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XIII.

Højbygaard Hovedgaard, se 3, Hovedgaarde,

Baroniet Wintersborg (erigeret 1673, substitueret med Fideicommissgodset Fjellebro, 1801).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 108.

Joach. Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie, 1784—1818, København 1893, S. 51.

Louis Bobé: Slægten von Winterfeld, Personalhistorisk Tidsskrift 4. Række, I 157.

Wintersborg Hovedgaard.

Tidligere Utterslevgaard, se 3, Hovedgaarde.

Stamhuset Engestofte og Ulriksdal (oprettet 1799).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 100.

Ræbild: Stamhuset Engestofte, I Anledning af Stamhusets 100 Aars Jubilæum 1899.

Engestofte Hovedgaard.

Wichfeld: Fortidsminder fra Egnen om Maribo Sø, S. 12.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XIX.

Ulriksdal Hovedgaard.

Se 1, Kronens Gods.

Stamhuset Krænkerup (oprettet 1736, gik 1815 op i Grevskabet Hardenberg-Reventlow).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 154.

Fr. Chr. Krag: En Jorddrots festlige Modtagelse af sine hoverigørende Bønder ved sin Ankomst til sit Gods, den 23. Mai 1796.

Fr. Chr. Krag: En velgørende Jorddrots cerealiske Gilde paa Krenkerup i Lolland d. 6. September 1797, Kbhv. 1798.

Stamhuset Lungholm og Højbygaard (oprettet 1803).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 134.

Lungholm, se 3, Hovedgaarde.

Højbygaard, se 3, Hovedgaarde.

Ophøjedes 1819 til Baroniet Sønderkarle, se dette.

Stamhuset Vennerslund (oprettet 1847).

F. Krogh: De danske Majorater, S. 340.

Hovedgaarden Vennerslund.

Tidligere Stadager, se 1, Kronens Gods.

Stamtavle over Familien Grandjean, København 1896,

3 Hovedgaarde og større Bøndergaarde.

Aalstrup Hovedgaard.

Fr. Olsen: Postvæsenet i Danmark til 1711, København 1889, S. 64.

G. L. Wad: Historisk Tidsskrift 6. Række, II 129.

Lagdes 1729 under Grevskabet Christianssæde.

Aarsmark Hovedgaard.

Danmarks Adels Aarbog, XXI 482, (Slægten Urne) XII 182 (Grubendal).

Peder Pedersøn Hiee: Amindelser over Knud Urne til Aarsmark, 16. Februar 1622.

Peder Pedersøn Hiee: Bryllupstale til Christopher Urne til Aarsmark og Sophie Lindenow, 1624.

Niels Bang: Ligprædiken over Christopher Urne til Aarsmark, 4. November 1663, København 1665.

Bricka og Gjellerup: Den danske Adel i det 16. og 17. Aars-hundrede, I 23.

Lagdes 1714 under Grevskabet Knuthenborg.

Baadesgaard Hovedgaard.

Begtrup: Om Agerdyrkningen i Danmark, II 726.

Berritsgaard Hovedgaard.

C. Molbech: Bidrag til Berritsgaards Historie, Historisk Tidsskrift, II 123.

Jul. Schade, Historisk Tidsskrift, II 107.

Francis Beckett: Renaissancens og Kunstens Historie i Danmark, København 1897, S. 123.

Chr. Axel Jensen: Danmarks Snedkere og Billedsnidere 1536—1660, S. 98.

Bramslykke.

Danmarks Adels Aarbog, XI, 1894, 148.

Lagdes 1734 under Grevskabet Christiansholm, se dette.

Bremersvold Hovedgaard.

Danmarks Adels Aarbog, XIII 149, Slægten Goye.

Jac. Andersøn: Sidste-Ære, Minde over Frederik Thuresøn til Bremersvold, 1675.

Frederiksdal Hovedgaard, se Grimsted.

Fredsholm.

Richardt og Becker: Prospekter af danske Herregaarde, II. Fuglsang.

Eline Goyes Jordebog, S. 141; 169; 432.

Danmarks Adels Aarbog, XXIX 441 (Slægten Rud).

Vedel-Simonsen: De danske Ruder, Odense 1845.

Jul. Schade: Om Abraham Lehn og hans Slægt, Historisk Tidsskrift, II 107.

Grimsted Hovedgaard.

Danmarks Adels Aarbog, VIII 1891, S. 160 (Slægten Dyre Lunge).

Danske Magazin 5. Række, III 72.

Havlykkegaard Hovedgaard.

Eline Goyes Jordebog, S. 79; 155; 163.

Lagdes under Grevskabet Knuthenborg, se dette.

Holgershaab.

Lauritz Foss: Nogle Erindringer om Steen Steensen Blicher, Personalhistorisk Tidsskrift, III 368.

Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog, III 123.

Højbygaard.

Jul. Schade: Om Abraham Lehn og hans Slægt, Historisk Tidsskrift, II 106.

Lagdes 1803 under Stamhuset Lungholm og Højbygaard, se dette.

Kelstrup Hovedgaard.

Danmarks Adels Aarbog, XIII 145 (Slægten Gøye).

Eline Gøyes Jordebog, S. 138; 161.

Korselitze.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XIX. Illustreret Tidende 45. Bind, Nr. 47.

- Danmarks Adels Aarbog 1887, S. 62 (Slægten Falster).
- C. Nyrop: Johan Frederik Classen. Skaber af Frederiksværk og Stifter af det Classenske Fideicommis, København 1887.
- Procedure og Dom i Sagen Gaardfæsterne paa de Classenske Fideicommisgodser Corselitze og Carlsfeldt contra Direktionen, udg. af Balth. Christensen, København 1847.
- P. H. Classen: Oplysninger til en over det Classenske Fideicommis Godsbestyrelse til Folketinget indgivne Klage 1851.
- Rasmus Olsen: En Fæstebondes Erindringer imod Kammerherre Classens Forsvarsskrift for Bestyrelsen af de Falsterske Fideicommisgodser, Nykøbing 1851.
- Krænkerup.
- Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV, 111.
- Eline Gøyes Jordebog 61; 67; 84; 439; 447.
- Danmarks Adels Aarbog. XIII 147 (Slægten Gøye).
- Lagdes 1736 under Stamhuset Krænkerup, se dette.
- Kærstrup.
- Eline Gøyes Jordebog, 154; 160; 170.
- Danmarks Adels Aarbog, XIII 145 (Slægten Gøye).
- Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, X. Lundegaard.
- Danmarks Adels Aarbog, XXIV, 1907, 340 (Slægten Oxe).
- Se 1, Kronens Gods.
- Lungholm.
- Se Olstrupgaard.
- Jul. Schade: Om Abraham Lehn og hans Slægt, Historisk Tidsskrift II, 89.
- Lagdes 1803 under Stamhuset Lungholm og Højbygaard, se dette.
- Meltofte Hovedgaard.
- Danmarks Adels Aarbog, XIII 142 (Slægten Gøye).
- Kom under Kronen, se 1, Kronens Gods.
- Nielstrup Hovedgaard.
- Danmarks Adels Aarbog, XXIV 341 (Slægten Oxe).
- Næsgaard.
- A. la Cour: Den Classenske Agerbrugsskole paa Næsgaard 1899.

Gamle Næsgaardianere ved F. Hjort, Odense 1899.

OIstrupgaard.

Danmarks Adels Aarbog, XIII, 1896, 140 (Slægten Goye),
XII, 1895, 159 (Grubbe).

Eline Gøyes Jordebog 77; 133; 161; 163.

Se Lungholm.

Opagergaard.

L. Moltesen: De avignonske Pavers Forhold til Danmark,
København 1896, S. 142.

Orebygaard.

Jul. Schade: Historisk Tidsskrift, II 107.

Lagdes 1784 under Baroniet Guldborgland, se dette.

Danmarks Adels Aarbog, XII, 1895, 182 (Grubendal), VII,
1888, 84 (Blaa), IX, 1890, 149 (Bølle).

Pederstrup.

Se I, Kronens Gods.

Danmarks Adels Aarbog, XI, 1894, 152 (Slægten Grabow),
XII, 1895, 159 (Grubbe).

Lagdes 1729 under Grevskabet Christianssæde, se dette.

Priorskov.

Danmarks Adels Aarbog, XXIX, 1911 (Slægten Rud).

Vedel-Simonsen: De danske Ruder, Odense 1845.

Jul. Schade: Historisk Tidsskrift, II 107.

Rudbjerggaard.

Richardt og Becker: Prospekter af danske Herregaarde, VI.

Danmarks Adels Aarbog, II, 1885, 64 (Slægten Barnewitz).

Nic. Wismar: Ligprædiken over Joachim Barnewitz 1626.

L. J. Hindsholm: Ligprædiken over Frederik Barnewitz 1655.

Danmarks Adels Aarbog, XXIX, 1911 441 (Slægten Rud).

Vedel-Simonsen: De danske Ruder, Odense 1845.

Skørringe.

Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XX.

Danmarks Adels Aarbog, XI, 1894, 147 (Slægten Godow),

XII, 1895, 179 (Slægten Grubendal), XIII, 1896, 155
(Slægten Gøye).

Sæbygaard, senere Sæbyholm.

Se I, Kronens Gods.

- Danmarks Adels Aarvog, XXIX, 1911, 440 (Slægten Rud).
 Vedel-Simonsen: De danske Ruder, II.
 Lagdes 1673 under Baroniet Wintersborg, se dette.
 Søholt.
- Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XVIII.
 Søllestedgaard.
- Richardt og Secher: Prospekter af danske Herregaarde, XVIII.
 Hans Rasmussen: Fra de fattige Tider, Vor Fremtid, I
 1907—08, S. 321.
- L. Jørgensen: Mine Erindringer, Trykt som Manuskript,
 København 1891.
- Thostrup.
- Danmarks Adels Aarvog, XVI, 1899 (Kabel), XII, 1895, 159,
 (Slægten Grubbe).
- F. Olsen: Postvæsenet i Danmark til 1711, S. 64.
- G. L. Wad: Historisk Tidsskrift 6. Række, II 126.
- Senere Christianssæde, lagdes 1729 under Grevskabet af
 dette Navn.
- Udstolpegaard.
- Personalhistorisk Tidsskrift 2. Række, V 261.
 Lagdes under Stamhuset Krænkerup, se dette.
- Ulriksdal.
- Se 1, Kronens Gods.
- Lagdes 1799 under Stamhuset Engestofte og Ulriksdal, se dette.
 Utterslevgaard.
- Danmarks Adels Aarvog, XII, 1895, 181 (Slægten Grubendal)
 XXIX, 1911, 440 (Slægten Rud).
- Vedel-Simonsen: De danske Ruder, Odense 1845.
- H. F. Rørdam: Efterretninger fra Laaland, Kirkehistoriske
 Samlinger 3. Række, VI 401.
- Lagdes 1673 under Baroniet Wintersborg, se dette.
- Vindebygaard.
- Danmarks Adels Aarvog, XIII, 1896 (Slægten Gøye).
 Eline Gøyes Jordebog, 164.

IX. Slægter og Personer.

At give en fuldstændig Fortegnelse over, hvad der i

Litteraturen er at finde om Personer, der har Tilknytning til Lolland og Falster, er ikke muligt. For den ældre Litteraturs Vedkommende vil man i hvert enkelt Tilfælde let kunne finde det søgte i den fuldstændige Fortegnelse i Bibliotheca Danica, III 949, og iøvrigt vil alle betydeligere Slægter og Personer findes i de almindelige Værker, som herefter anføres:

C. F. Bricka: Dansk biografisk Leksikon, I—XIX, København 1887—1905.

Danmarks Adels Aarvog, udgivet af Hiort-Lorenzen og Thiset, 1884 ff, udkommer stadig hvert Aar.

Henry Petersen: Danske adelige Sigiller fra XIII og XIV Aarhundrede, København 1897.

A. Thiset: Danske adelige Sigiller fra XV, XVI og XVII Aarhundrede, København 1905.

Efterretninger om adelige Familier og Personer i Laaland-Falster, indsendt til Klevenfeldt, Personalhistorisk Tidsskrift, V 203.

F. C. Rodriguez: Ligprædiken over Mag. Simon Aarhus, Sognepræst til Halsted og Aunede, 1708.

Slægten Barnewitz, Danmarks Adels Aarvog, II 1885, 64, Nic. Wismar: Ligprædiken over Joachim Barnewitz 1626.

Laur. Jacobsen Hindsholm: Ligprædiken over Frederik Barnewitz 1655.

L. Gude: Ved Sognepræst for Maribo og Hillested, P. Bergenhammers Jordefærd i Maribo Stiftskirke, 1875.

F. C. A. Betz: Livserindringer. Trykt s. Manusk. 1899.

Budstikkens Udgiver, Præsten F. E. Bojsens Liv og Levned, samlet af P. Bojsen (1883).

Jørgen Christiernsøn, Sognepræst til Østofte og Provst for Fuglse Herred, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række, VI 408.

C. H. Biering: Oda Memoriae Joh. Frid. de Classen, Dynastæ in Frederiksværk, Corselitze et Carlsfelt, 1792.

C. Nyrop: Johan Frederik Classen, København 1887.

Jakob Hansen Cunningham, Sognepræst til Horslunde, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 299.

- M. M.: Brev til Sognepræsten i Rødby Søren Eyleer i Anledning af hans Bryllup med Margrethe Lund 1722.
- F. C. Hundrup: Stamtavle over Laurits Foss' Descendenter, København 1871.
- Laurits Foss: Nogle Erindringer om Steen Steensen Blicher, Personalhistorisk Tidsskrift, III 368.
- Byfoged Gierlew, A. Holck, Lolland-Falsters historiske Aarvog, I, S. 84; V. H. III, S. 136.
- Slægten Godow: Danmarks Adels Aarvog, XI 1894.
- Slægten Grabow, Danmarks Adels Aarvog, XI 1894.
- Stamtavle over Familien Grandjean, København 1896.
- Slægten Grubbe, Danmarks Adels Aarvog, XII 1895, 160.
- Slægten Grubendal, Danmarks Adels Aarvog, XII 1895.
Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 115.
- Slægten Gøye, Danmarks Adels Aarvog, XIII 1896, 140.
Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 115.
- L. Jørgensen til Søllestedgaard: Mine Erindringer, København 1891. — Hans Rasmussen: Fra de fattige Tider, Vor Fremtid, I 321.
- Poul Klingenberg, Fr. Olsen: Postvæsenet i Danmark til 1711, S. 64. — G. L. Wad: Historisk Tidsskrift 6. Række, II 129.
- G. L. Wad: Eggert Christopher Knuth og Søster Lerche, København 1881.
- F. C. Rodriguez: Trøsteskrift til Fru Søster Lerche til Aarsmark over hendes Søn Chr. Fr. Knuth 1704.
- A. E. Boye: Efterretninger om Abraham Lehn og hans Familie, København 1839.
- Jul. Schade: Om Abraham Lehn og hans Slægt, Historisk Tidsskrift, II 89.
- Slægten Lunge, Danmarks Adels Aarvog, VIII 1891, 155. — Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV, 116.
- Johs. Brochmand: Ligprædiken over Elisabeth Lunge, Palle Rosenkrantz til Krænkerup 1661.
Ved Biskop Monrads Jordefærd i Nykøbing Kirke, 1887.

- A. F. Brandt: Biskop Monrad som Vejleder i Kristendom, København 1887.
- T. Graae: D. G. Monrad, Nykøbing 1887.
- Freudental: Biskop D. G. Monrad, 200 Smaatræk, København 1890.
- Slægten Oxe, Danmarks Adels Aarbog, XXIV 1907, 339.
— Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 117.
- Troels Lund: Peder Oxe, Historiske Fortællinger, IV 7.
- Rasmus Hansen Reravius, Sognepræst i Rødby, Kirkehistoriske Samlinger 4. Række, II 1.
- Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreis, I—VII, København 1895—1910.
- Mindetaler over Grev D. F. Reventlow af Grevskabets Præster 1828.
- Hans Rasmussen: Grev Chr. D. F. Reventlow, Historisk Arkiv, XIII 1, 110; Loll.-F. hist. A. III.
- Poul Rogert, Sognepræst i Utterslev, Kirkehistoriske Samlinger 3. Række. VI 401.
- Slægten Rosenkrantz, Danmarks Adels Aarbog, XXVII 1910, 370. — Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 112; 117.
- K. Barner og A. Heise: Familien Rosenkrantzes Historie, København 1874—91; Historisk Tidsskrift 5. Række, V—VI; Personalhistorisk Tidsskrift 2. Række, III—VI.
- Knud Lerche: Ligprædiken over Mette Rosenkrantz, Palle Rosenkrantz til Krænkerups Datter, 1631.
- Hans Michelsen: Ligprædiken over Palle Rosenkrantz til Krænkerup 1642.
- Mich. Tistorf: Ligprædiken over Jørgen Rosenkrantz til Krænkerup 1663.
- Mich. Tistorf: Ligprædiken over Birgitte Rosenkrantz til Krænkerup 1679.
- I. Barfod: Den laalandske Familie Rostrup, Personalhistorisk Tidsskrift, IV 68.
- E. Rostrup, Egne Optegnelser (Indbydelsesskrift til Københavns Universitets Aarsfest 1894), A. Madsen: E. Rostrup som Ornitolog (Ornitol. For. Tidsskrift 5. Aarg., III 1911).

- I. Barfod: Stamtavle over den laalandske Familie Rostrup, 1884.
- Slægten Rud, Danmarks Adels Aarbog, XXIX 1911. —
Kr. Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen, IV 117.
- Vedel Simonsen: Efterretninger om de danske Ruder, Odense 1845.
- Knud Pontoppidan: Ligprædiken over Borchart Rud til Sæbygaard 1647.
- H. F. Rørdam: M. Hans Jørgensen Sadolins Fald, Kirkehistoriske Samlinger 4 Række, II 288.
- H. F. Rørdam: En Ansøgning fra M. Hans Jørgensen Sadolin, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, III 266.
- Hans Theophil. Sadolins Dagbog, H. F. Rørdam: Historiske Samlinger og Studier, I 516.
- Apotheker Claus Seidelins Levnedsbeskrivelse, meddelt af T. Hindenburg, Historisk Tidsskrift 3. Række, II 261.
- Edvard Tesdorpf, Tidsskrift for Landøkonomi, 5. Række . VIII 617. — Ugeskrift for Landmænd 1889, I 239. — Vort Landbrug 1889, S. 323.
- Bryllupsdigte til Oluf Thestrup, Præst for Dannemarre og Tillitze, 1713.
- D. H. Wulff: Biografiske Oplysninger om Biskop Frants Thestrup og hans Familie, Kirkehistoriske Samlinger 5. Række, V 1.
- Jac. Andersøn: Sidste Ære-Minde over Friderich Thuresen til Bremersvold 1675.
- Slægten Urne, Danmarks Adels Aarbog, XXI, 463.
- Ped. Hiee: Ligprædiken over Knud Urne til Aarsmark, 1622.
- Ped. Hiee: Bryllupsdigt til Christopher Urne til Aarsmark og Sophie Lindenow 1624.
- Niels Bang: Ligprædiken over Christopher Urne til Aarsmark 1665.
- Bricka og Gjellerup: Den danske Adel i det 16. og 17. Aarhundrede, I 23.
- Ole Villumsen, K. Rasmussen, Lolland-Falsters historiske Aarbog, III.

- Louis Bobé: Slægten von Winterfeld, Personalhistorisk Tidsskrift 4. Række, I 157.
- P. B. Siersted: Stamtavle over Familien Wulff i Stubbe-købing, 2. Udgave ved Th. Siersted, Odense 1904.

Tilføjelser.

(Tilføjelser til Fortsættelse og Fuldstændiggørelse af denne Bibliografi modtages med Tak af Historisk Samfunds Forretningsudvalg, se Forordet.)

Almindelig Historie m. v.:

Nordiske Fortidsminder, udgivne af det kgl. nord. Oldskrifts-selskab, II Bd. 1. Hefte: S. Müller: Juellinge-Fundet, København 1911.

L. F. A. Wimmer: De danske Runemindesmærker, Køben-havn 1893 ff.

Dagligt Liv m. v.:

Severin Petersen: Borgø og dens Fuglesang, Udv. f. Folke-oplysningens Fremme, Smaaestykker 13. Bd., 4. Hft.

Købstæder:

Maribo: Købstadens Grænser, Loll.-Falsters hist. Samfunds Aarbog III, 133.

Nakskov: Købstadens Grænser, Loll.-Falsters hist. Samfunds Aarbog III, 134.

Nykøbing: Købstadens Grænser, Loll.-Falsters hist. Samfunds Aarbog III, 134.

Nysted: Illustreret Tidende 1895 Nr. 30.

Sakskøbing: Købstadens Grænser, Loll.-Falsters hist. Sam-funds Aarbog III, 135.

Stubbekøbing: Købstadens Grænser, Loll.-Falsters hist. Sam-funds Aarbog III, 135.

J. D. Wedel, se Bering Liisberg, Fra gamle Dage, Tids-billede fra Livet i Danmark, S. 170, København 1899.

Landsogne:

Præstens Datter i Gunslev, se Bering Liisberg, Fra gamle Dage, S. 161 ff., København 1899.

Næsgaardbogen 1914, 1915 o. fl.

Herregaarde:

Gamle lollandske Gaarde, udg. af Haugner, Nakskov 1912.

Slægter:

A. Thorsøe: Lensgreve Fr. M. Knuth, København 1911.

C. Paludan-Müller: Jens Paludan-Müller. Et Mindeskift, København 1914.

Den gamle Majorinde fra Færgegaarden. Optegnelser af Franzisca v. Rosen. Memoirer og Breve, udg. af Jul. Clausen og P. Rist, København 1913.

Apoteker Claus Seidelins Optegnelser om sit Levned 1702—1782, Memoirer og Breve, udg. af Jul. Clausen og P. Rist, XXII, København 1915.

Jens Daniel Wedel, se Bering Liisberg, Fra gamle Dage, S. 170, København 1899.

Lolland-Falsters gode Navne. Billeder og Biografier. Udg. af Lolland-Falsters Venstreblade ved J. A. Jensen, Nykøbing 1908.

Lolland-Falsters historiske Samfund

Kilder og Hjælpemidler

til Studiet af

Lollands og Falsters Historie

Ved

William Norvin

II. Haandskrifter og Oversigt
over Arkiverne

Kilder og Hjælpemidler

til Studiet af

Lollands og Falsters Historie.

Skematisk Oversigt, udarbejdet paa Foranstaltning af
Lolland-Falsters historiske Samfund

ved

William Norvin.

II. Haandskrifter. Arkiver.

.

B.
Haandskrifter.

I. Historie og Topografi i Almindelighed.

Rigsarkivets Samlinger af enkelte Dokumenter.

Skøder.

Mageskifter.

Voss' topografiske Samling paa Pergament.

Samling af Aktstykker til forskellige danske Landsdeles og Lokaliteters Historie, Rostgaard 53, 9, Universitetsbiblioteket.

Collectio decem documentorum ad Lalandiam antiqvam præcipue incolas civitatis Nachsckow pertinentium 1266—1338, Gl. Kongl. Saml. 3165, Kongl. Bibl.

En Samling af Domme af Lollands Landsting 1667—71, Gl. Kgl. Samling, Fol. 1143, Kongl. Bibl.

Samlinger til Falsters Sønder Herreds Beskrivelse, Rigsarkivets Manuskriptsaml.

Summarisk Extract over Lollands Sønder og Nørre Herreds Hartkorn, Rigsarkivets Manuskriptsaml.

H. Knudsen: Samlinger vedr. Lolland og Falster, Rigsarkivets Manuskriptsaml.

II. Kirkehistorie.

Danske gejstlige Sager, Rigsarkivet.

Poul Rogerts Efterretninger fra Lolland, Thotts Saml. Fol. 730, Kongl. Bibl.

Perlestikkerbogen, Nakskov Sognekalds Arkiv, Landsarkivet for Sjælland m. v. i København.

Lollandske Kirkesager fra 17. Aarh.

Gl. Kongl. Saml. Fol. 1130, Kongl. Bibl.

Magnus Hosum: Spørgsmaal til Stiftamtmanden og Biskoppen i Fyn med deres Svar 1735—36, Gl. Kongl. Saml. Fol. 123, XXI, Kongl. Bibl.

Privilegier og Friheder for Guds Ords Tjenere i Lolland i

de gamle Bispers Tid, Karen Brahes Bibliotek, Haandskrift Nr. 280, Landsarkivet for Fyn.

Blochs Samlinger til Fyns Stifts Gejstligheds Historie, Additamenta 138—40 Fol., Universitetsbibl.

Samlinger til Maribo Klosters Historie, Thotts Saml. Fol. 809; Ny Kongl. Saml. Fol. 721d, Kongl. Bibl.

III. Købstædernes Historie og Beskrivelse.

1. Købstæderne i Almindelighed.

Ny Kongl. Samling, 4to 727d, Kongl. Bibl.

2. Nakskov.

Afskrifter af Byens Privilegier, Saml. Uldall Fol. 5, Kongl. Bibl.

Collectio decem documentorum ad Lalandian antiqvam præcipue incolas civitatis Nachskow pertinentium 1266—1338, Gl. Kongl. Saml. 3165, Kongl. Bibl.

Laurits Engelstofts Samlinger vedrørende Danmarks Topografi, Rigsarkivets Manuskriptsamling.

Dokumenter, som kan tjene til Nakskovs Historie, udskrevne af Originalerne ved Poul Rogert 1747, Thotts Saml. Fol. 730 a, Kongl. Bibl.

Oplysninger til Nakskovs Historie, Kallske Saml. 4to 374; Ny Kongl. Saml. 4to 727 f., Kongl. Bibl.

Afskrift af Nakskov Kirkes Regnskaber 1793—94, Rigsarkivets Manuskriptsamling.

Programmer fra Nakskov Latinskole, Ny Kongl. Saml. 4to 1252d.

3. Nykøbing.

Provst og Sognepræst i Nykøbing Laurits Pedersøns Correspondance-Protokol 1630—40, Additamenta 142 Fol., Universitetsbiblioteket.

Peder Resens Beskrivelse af Nykøbing, E donatione variorum 21, Universitetsbiblioteket.

4. Nysted.

Oplysninger til Byens Historie, Kallske Saml. 4to 375, Kongl. Bibl.

5. Saxkøbing.

Oplysninger til Byens Historie, Ny Kongl. Saml. Fol. 397, Kongl. Bibl.

IV. Landsognene.

- Afskrift af Skrivelse fra Præsten paa Askø til General-Kirkeinspektions-Kollegiet 1745, Kallske Saml. Fol. 93, Kongl. Bibl.
- Errindlev, Arne-Magn. 873 4to, Universitetsbiblioteket; Ny Kongl. Saml. 4to 1189, Kongl. Bibl.
- Freilev Bys Privilegier 1641, Rigsarkivets Manuskript-samling.
- Idestrup, Gl. Kongl. Samling. 4to 2490, Kongl. Bibl.
- Kippinge, Thottske Saml. 4to 1434; 1435, Kongl. Bibl.
- Olstrup, Arne-Magn. 873 4to, Universitetsbibl., Ny Kongl. Saml. 4to 1189, Kongl. Bibl.
- Sønder Alslev, Thottske Saml. 4to 1433, Kongl. Bibl.
- Sønder Kirkeby, Thottske Saml. 4to 1433, Kongl. Bibl.
- Gamle Vilkaar og Vedtægt for Taastrup 1674, Ny Kongl. Saml. Fol. 397 e, Kongl. Bibl.
- Opfordring fra de danske Bisper til at hjælpe Kirken i Vindeby, 3. Juli 1505, Barthol. K. p. 283—84, Universitetsbibl.

V. Gods, Slægter og Personer.

- Berritsgaard og dens Ejeres Historie, saavidt af dens gamle Dokumenter kan udledes 1438—1729, Rigsarkivets Manuskriptsamling.
- Jordebog over Hardenberg, Ny Kongl. Saml. Fol. 397 f, Kongl. Bibl.
- Efterretninger om Ejerne af Nielstrup, Genealog.-herald. Saml., Generalia Fol. 33 B, Rigsarkivet.
- Beate Billes Slægtbog, Karen Brahes Bibl., Haandskrift Nr. 302, Landsarkivet i Odense.
- Lisbeth Bryskes Slægtbog, Geneal.-herald. Saml. Generalia, Fol. 42, Rigsarkivet; Karen Brahes Bibl., Haandskrift Nr. 300, Landsarkivet i Odense.
- Slægten Knuth, Ny Kongl. Saml. Fol. 727 m, Kongl. Bibl.
- Anne Rønnows Slægtbog, Karen Brahes Bibl., Haandskrift Nr. 303, Landsarkivet i Odense.
-

I. Rigsregeringen i København.

Fra Middelalderen af er Danske Kancelli Sædet for den danske Rigsregering, og dettes Arkiv er derfor Hovedkilden for Rigets og de enkelte Landsdeles indre Historie. En udførlig Fortegnelse over dette Arkiv er trykt i Rigsarkivets Vejledende Arkivregistraturer I. Bøgerne over alle udgaaede kongelige Skrivelser er indtil 1571 fælles for alle Rigets Dele; efter den Tid føres særskilte Bøger for de enkelte Lande, og Brevene for Lolland og Falster findes indførte i

Fyenske og Smaalandske Registre 1572—95.

Smaalandske Registre 1596—1660.

Fyenske og Smaalandske Tegnelser 1572—95.

Smaalandske Tegnelser 1596—1660.

Fyenske og Smaalandske Registre 1660—1799.

Fyenske og Smaalandske Tegnelser 1660—1799.

1800—1848 var Danske Kancelli delt i Departementer, se Vejl. Arkivregistraturer I, p. 227 ff.

Rigets materielle Styrelse havde sit Organ i Rentekammeret, om hvis Arkiv før 1660 se Vejledende Arkivregistraturer I, p. 182 ff. Efter 1660 fik Rentekammeret et stedse større Myndighedsomraade og deraf følgende mere forgrenet Organisation; over dets Arkiv giver Vejledende Arkivregistraturer II en udførlig Fortegnelse. Af stor Vigtighed er her de almindelige danske Resolutions- og Ekspeditionsprotokoller, der indeholder alle Regerings-Afgørelser i Sager, der hørte under Kammeret, for hele Riget.

Af Rentekammerets Kontorer havde følgende Behandling af lolland-falsterske Sager, til hvis Oplysning deres Arkiver derfor er af Vigtighed:

Fyns Stifts Renteskriverkontor 1680—1771 (Vejl. Arkivreg. II 62).

Rytterdistrikternes Renteskriverkontor 1720—71 (do. 65).

Danske Kammers 2. Bureau 1771—73 (Vejl. Arkivreg. II 68).	
Fyns Stifts Kontor 1773—1804	(do. 72).
Fyns og Lollands Stifters Kontor 1804—41	(do. 73).
Landvæsenskontolet 1773—89	(do. 208).
Jydske Landvæsenskantor 1790—1840	(do. 210).
Landvæsenskontolet 1841—48	(do. 211).
Vejktolet 1808—48	(do. 233).

Af særlige lolland-falsterske Sager skal fremhæves:

Skødebøger 1766—70	(Vejl. Arkivreg. II 17).
Jordebøger 1660—62	do. 30 og 41).
Matrikler 1661—62	(do. 31.)
— 1681—84	(do. 33).
Jordebøger over Ryttergods 1675—84	(do. 37).
— — — 1718—21	(do. 39).
— — — 1733	(do. 40).
Dokumenter vedr. Domænerne	(do. 117; 121-24).
— — Tiender	(do. 125).
— — Vej- og Færgevæsen	(do. 125).
— — Vesterborg Semina- rium 1812—34	(do. 125).
— — Købstædernes Jorder	(do. 127).
— — Skatterne	(do. 128).
— — De kongelige Skove 1794—1828	(do. 189).

Generaltoldkammerets Arkiv 1760—1848, hvorover findes Fortegnelse i Vejledende Arkivregistratur II 249.

Kontorerne for lolland-falsterske Sager var her:

Fynsk-lollandske og jydske Told- og Konsumtionskontor
1760—72

Fynsk-lollandske og jydske Toldkontor 1773—91.

Sjællands og Lollands Told- og Konsumtionskontor 1791
—1804.

Sjællands og Fyns Told- og Konsumtionskontor 1805—23.

Sjællandsk-lollandske Told- og Konsumtionskontor 1824
—40.

Andet danske Told- og Konsumtions- Expeditionskontor
1841—48.

Af særlige lolland-falsterske Sager fremhæves:

- Dokumenter vedr. Havnene (Vejl. Arkivreg. II 288).
 Kommercekollegiets Arkiv 1735—1848, (Vejl. Arkivreg. II 303 ff).
 Finansarkiverne 1660—1848 (do. III 1 ff).
 Generalpostdirektionens Arkiv (do. 211 ff).
 Generalveikommissionens Arkiv 1778—1807. (Vejl. Arkivreg. II 231).

II. Lands-Øvrigheden.

1. Lensmændene.

- Aalholm Len: Regnskaber 1601—61.
 Jordebøger 1613—59.
 Extraskatte-Mandtal 1610—60.
 Halsted Klosters Len: Regnskaber 1600—61.
 Jordebøger 1584—1661.
 Extraskatte-Mandtal 1610—60.
 Maribo Klosters Len: Regnskaber 1637—61.
 Jordebøger 1619—61.
 Nykøbing Len: Regnskaber 1581—1661.
 Jordebøger 1569—1658.
 Extraskatte-Mandtal 1610—60.
 Alle Lensregnskaberne findes i Rigsarkivet.

2. Amtmændene.

Ved Enevoldsmagtens Indførelse afløstes Lensmændene af Amtmænd, og følgende Amter dannedes i Lolland og Falster: Aalholm Amt, der omfattede Fuglse og Musse Herreder. Halsted Klosters Amt, der omfattede Lollands Nørre og Sønder Herreder. Maribo Klosters Amt, der omfattede det spredte Jordegods, som Kronen besad rundt omkring paa Øerne i Arv efter Klosteret. Nykøbing Amt, der omfattede Falsters to Herreder, Fejø Birk og Bogø indtil 1689, da Øen lagdes til Møens Amt. Herved er dog at bemærke, at Amtmændenes Myndighed kun strakte over Kronens Gods og de selvejende Bønder, medens de efterhaanden opstaaende Grevskaber og Baronier

kun var underlagt Besidderne, der udøvede Amtmandsmyndighed paa deres Besiddelser.

Fra 1685 af var hele Lolland forenet til eet Amt: Aalholm, Halsted Klosters og Maribo Klosters Amter, og 1803 forenedes begge Øerne til Maribo Amt. Amterne hørte vel stadig under Fyns Stift, indtil de fra 1804 blev et særligt Stift med egen Stiftsøvrighed; men fra 1672 af har en af Amtmændene haft Bestyrelsen af Købstæderne og hvad der i øvrigt hørte til en Stiftamtmands Embede, saaledes at Stiftamtmanden i Odense ikke havde nogen Myndighed over Øerne.

Af Amtsarkiverne, der opbevares i Landsarkivet i København, fremhæves:

Aalholm, Halsted Klosters og Maribo Klosters Amter.

Kopibog begynder 1692.

Journal begynder 1685.

Kongelige Rescripter begynder 1661.

Kancellibreve begynder 1691.

Rentekammerbreve begynder 1683.

Skifteprotokol begynder 1722.

Nykøbing Amt.

Kopibog begynder 1722.

Journal begynder 1698.

Skifteprotokol begynder 1689.

Auctionsprotokol begynder 1698.

Maribo Amt.

Arkivet falder i følgende Grupper:

Korrespondance, ordnet efter Afsenderne.

Vejvæsen.

Vandløbssager.

Overformynderi.

Militær-Sager.

Forsikringsvæsen.

Udskrivningsvæsen.

Overpolitirettens Arkiv.

Forligelseskommissionens Arkiv.

Amtsfattigvæsens-Directionens Arkiv.

Valgbestyrelsens Arkiv.

Lolland-Falsters Stiftsøvrighed.

Amtmanden for Maribo Amt er tillige Stiftamtmand for Lolland-Falsters Stift og udgør som saadan i Forbindelse med Biskoppen Lolland-Falsters Stiftøvrighed.

Dennes Arkiv, der ligeledes opbevares i Landsarkivet, omfatter foruden Korrespondance navnlig Regnskaber over Købstædernes Kirker, Fattigvæsen og Stiftelser og Legater.

3. Amtsforvalterne.

Efter Enevoldsmagtens Indførelse gik Lensmændenes økonomiske Styrelse over til Amtsforvalterne, hvis vigtigste Hverv var Oppebørslen af Skatter til Kronen. I deres Arkiver findes, foruden alle Regnskabssagerne vedrørende denne Oppebørsel, navnlig Matrikler og Jordebøger, som er af stor Vigtighed for den topografiske Forskning; specificerede Lister herover kan ikke gives, men saadanne findes i Landsarkivet for Sjælland, Lolland m. m., hvor disse Arkiver opbevares.

Amtsforvalternes Regnskaber indsendtes til Rigsregeringen til Revision i Rentekammeret og andre Finanskontorer, og de forefindes derfor nu i Rigsarkivet.

III. Domstolene.

1. Retterting. — Højesteret.

Rettertingets Arkiv findes under Danske Kancellis Arkiv, (Vejledende Arkivregistraturer I, S. 193—95.)

Højesterets Arkiv i Rigsarkivet.

Stævningsbøger 1662—99.

De øvrige: 1700—93 brændte ved Christiansborg Slots Brand 1793.

Voteringsprotokol 1664—1800.

Af saadanne førtes to Rækker, af hvilke den ene 1700—1883 brændte ved Christiansborg Slots Brand 1884.

Dombog 1662—99.

Af de øvrige brændte Rækken 1700—1793 ved Slotsbranden 1793, medens Resten beror i Rettens Justitskontor.

2. Landstinget.

Arkivet opbevares i Landsarkivet i København.

Lollands Landstings Justitsprotokol 1665—75.

Falsters Landstings Justitsprotokol 1664—83.

Lolland-Falsters Landstings Justitsprotokol 1697—1766; 1794—1805.

Dombog 1697—1766.

Paadømte Sager 1735—91.

Skøde- og Pantebog 1684—1805.

Landstinget ophævedes ved Forordning 25. Juni 1805, og Lolland og Falster henlagdes under Landsoverretten i København, hvis Arkiv afleveres til Landsarkivet i København

3. Byting. — Herredsting. — Birketing.

Disse Arkiver opbevares i Landsarkivet i København.

Nakskov Byting.

Tingbog begynder 1647.

Skifteprotokol begynder 1621.

Auctionsprotokol begynder 1694.

Maribo Byting.

Justitsprotokol begynder 1796.

Skifteprotokol begynder 1770.

Rødby Byting.

Tingbog 1700—18; derefter fra 1758.

Pantebog begynder 1774.

Skifteprotokol 1696—1717; derefter fra 1736.

Auctionsprotokol 1724—60; derefter fra 1784.

Saxkøbing Byting.

Justitsprotokol begynder 1782.

Pantebog begynder 1729.

Skifteprotokol begynder 1728.

Auctionsprotokol begynder 1736.

Nysted Byting.

Tingbog begynder 1654.

Nykøbing Byting.

Tingbog begynder 1665.

Pantebog begynder 1691.

Skifteprotokol begynder 1619.

Stubbekøbing Byting.

Tingbog begynder 1713.

Pantebog begynder 1740.

Skifteprotokol begynder 1694.

Lollands Nørre Herred.

Tingbog begynder 1655.

Baroniet Christiansdals Birk.

Oprettet 1743; henlagt under Lollands Nørre Herred 1812.

Justitsprotokol fra 1795.

Baroniet Wintersborgs Birk.

Oprettet 1673; henlagt under Lollands Nørre Herred 1811.

Justitsprotokol fra 1757.

Lollands Sønder Herred.

Tingbog fra 1655.

Skøde- og Pantebog fra 1790.

Skifteprotokol fra 1795.

Stokkemark Birk.

Henlagdes under Lollands Sønder Herred, undtagen Birket Sogn, der lagdes under Lollands Nørre Herred, 30. Maj 1691.

Gammelgaards Birk.

Oprettedes 9. Juni 1727.

Henlagdes til Lollands Sønder Herred 29. Januar 1811.

Halsted Klosters Birk.

Baroniet Juellinges Birk.

Oprettet 1721, 26. December.

Henlagdes 1. October 1856 under Lollands Sønder Herred.

Justitsprotokol fra 1762.

Fuglse Herred.

Tingbog siden 1717.

Pantebog siden 1797.

Auctionsprotokol siden 1707.

Skifteprotokol siden 1796.

Maribo Birk.

Tingbog 1663—73.

Deltet 1691 mellem Fuglse og Musse Herreder.

Søholt Birk.

Justitsprotokol 1763—86.

1810 lagt til Fuglse Herred.

Taastrup Birk 1687. Christianssæde Birk 1729.

Tingbog siden 1745.

Skøde- og Pantebog siden 1772.

Auctionsprotokol siden 1727.

1856 lagt til Fuglse Herred.

Musse Herred.

Justitsprotokol siden 1771.

Pantebog siden 1821.

Skifteprotokol siden 1795.

Maribo Klosters Birk

deltet 1691 mellem Fuglse og Musse Herred.

Tingbog 1663—73.

Krænkerup eller Radsted Birk.

Tingbog 1664—1795.

Pantebog 1776—1821.

Grevskabet Hardenberg-Reventlow østre Distrikt.

Justitsprotokol 1795—1865.

Pantebog 1821—43.

Politiprotokol 1792—1865.

Henlagdes 1861 til Musse Herred.

Nielstrup Birk.

Justitsprotokol 1790—1814.

Lagdes under Hardenberg Birk.

Guldborgland Birk oprettet 1784.

Justitsprotokol siden 1785.

Pantebog 1799—1848.

Lagt til Musse Herred 1861.

Fuglsang og Priorskov Birk oprettet 1731.

Justitsprotokol siden 1773.

Pantebog siden 1773.

Auctionsprotokol siden 1773.

Lagt til Musse Herred 1856.

Knuthenborg Birk oprettet 1714.

Justitsprotokol siden 1757.

1856 forandret til Maribo Birk.

Fejø Birk.

Tingbog 1657—63; 1677—92.

Justitsprotokol begynder 1763.

Panteprotokol begynder 1768.

Skifteprotokol begynder 1794.

Auctionsprotokol begynder 1788.

Askø Birk.

Tingbog 1662—83.

Kalø Birk.

Tingbog 1662—75.

Falsters Nørre Herred.

Tingbog begynder 1632.

Falsters Sønder Herred.

Tingbog begynder 1641.

Falsters Vester Herred.

Justitsprotokol begynder 1787.

Skøde- og Pantebog begynder 1738.

Skifteprotokol begynder 1794.

Gedser Birk.

Tingbog 1698—1719.

Alstrup Birk.

Tingbog 1719—38.

Falsters Rytterdistrikts Birk.

Oprettet 1720 af Falsters Nørre og Sønder Herreder og Gedser Birk; 1859 delt mellem Falsters Vester Herred, Nykøbing Herred og Stubbekøbing Herred.

Tingbog 1722—1852.

IV. Kirkelige Arkiver.

1. Biskoppen.

Lolland og Falster hørte i Middelalderen under Odense Bispestol og vedblev efter Reformationen at høre til Fyns Stift, indtil Frd. 30. December 1803 gjorde Øerne til et særligt Stift. De faa Rester af den katolske Bispestols Arkiv er i Rigsarkivet, og det samme er Tilfældet med Fyns Bispearkiv indtil 1559; den øvrige Del af Arkivet er i Landsarkivet i Odense, idet dog alle Akter vedrørende Lolland og Falster er udskilt og overført til Landsarkivet i København, hvorved det dog maa erindres, at for den ældre Tid — indtil 1790 — er Kopibøgerne fælles for hele Stiftet og følgelig beroende i Odense, ligesom der ogsaa findes forskellige andre Protokoller, med hvilke det samme er Tilfældet.

Af de i Landsarkivet i København beroende Arkivalier fremhæves:

Kongelige Rescripter og Kollegialbreve 1559—1803.

Kopibog for Lolland og Falster fra 1790.

Stiftsbreve 1763—1803.

Regnskaber for de af Stiftsøvrigheden reviderede Legater, Stiftelser etc.

Landemodeprotokol for Lolland og Falster 1724—1821.

Jordebøger, Herredsbøger og Dokumenter vedrørende Gejstlighedens og Kirkernes Indkomster.

Dokumenter og Breve topografisk ordnet.

Lolland-Falsters Tamperretsprotokol 1684—1797.

2. Klostrene.

Halsted Kloster.

Arkivet er gaet tabt.

Maribo Kloster.

Arkivet brændte med Sorø Akademi 1813, og kun enkelte spredte Rester er tilbage; se Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen IV, 65; Ældste Danske Arkivregistraturer III, 251; Fra Arkiv og Museum V, 339.

Nykøbing Franciskanerkloster.

Arkivet er gaaet tabt.

Nysted Franciskanerkloster.

Arkivet er gaaet tabt.

3. Provsterne.

Arkiverne opbevares i Landsarkivet i København.

Lollands Nørre Herreds Provsti.

Provstebog 1685—1829.

Herredsbog 1571—1667.

Skifteprotokol 1785—1808.

Lollands Sønder Herreds Provsti:

Justitsprotokol 1692—1827.

Skifteprotokol 1803—17.

Auctionsprotokol 1778—1814.

Fuglse Herreds Provsti.

Skifteprotokol 1751—1815.

Auctionsprotokol 1752—1816.

Musse Herreds Provsti.

Herredsbog 1616—1729.

Justitsprotokol 1688—1807.

Skifteprotokol 1683—1717; 1744—1819.

Auctionsprotokol 1683—1717; 1747—1819.

Falsters Nørre Herreds Provsti.

Justitsprotokol 1690—1795.

Skifteprotokol 1721—1823.

Auctionsprotokol 1778—1823.

Falsters Sønder Herreds Provsti.

Justitsprotokol 1691—1821.

Skifteprotokol 1677—1813.

Auctionsprotokol 1753—1812.

4. Kirkebøgerne.

Opbevares i Landsarkivet i København.

Aageby, se Landet.	Hillested 1724—1891.
Aastrup 1716—1891.	Holeby 1751—1891.
Arninge 1779—1891.	Horbelev 1701—1891.
Askø 1714—1891.	Horreby Dbt. 1632—1891.
Avnede 1658—1891.	Vd. 1650—1891.
Bandholm 1882—91.	Begr. 1646—1891.
Birket 1738—1891.	Horslunde 1747—1891.
Branderslev 1814—64.	Hunseby Dbt. 1720—1891.
Brarup 1662—1891.	Vd. Begr. 1735—1891.
Bregninge 1695—1704; 1737
—1891.	Idestrup 1696—1852.
Bursø 1746—1891.	Kappel 1692—1891.
Dannemare 1700—1891.	Karleby 1694—1891.
Døllefjelde 1689—1891.	Kippinge 1662—1891.
Engestofte 1715—1891.	Kettinge 1664—1705; 1737
—1891.
Errindlev 1764—1891.	Krønge 1707—1891.
Eskildstrup 1723—1891.	Købelev 1750—1891.
Falkerslev 1712—1891.	Landet 1752—1891.
Fejø 1725—1891. Uddrag
1668—1713.	Med Aageby, som blev ned-
lagt 1775.
Femø Dbt. 1686—1891.	Lillebrænde 1720—1891.
Vd. Begr. 1679—1891.	Løitofte 1818—91.
Fjelde 1681—1891.	Maglebrænde 1646—1864.
Fuglse 1732—1891.	Majbølle Dbt. 1689—94;
1701—28; 1764—1891.
Gedesby Dbt. 1713—28;
1745—47; 1757—1891.	Vd. 1690—1891.
Vd. Begr. 1713—1891.	Begr. 1765—1891.
Gloslunde 1733—1891.	Maribo 1700—1870.
Godsted 1645—1740; 1790
—1891.	Musse 1689—1891.
	Nakskov 1638—1865.

- Græshave 1733—1891.
 Gundslev 1701—1891.
 Gurreby 1697—1891.
 Halsted 1658—1891.
 Herredskirke 1817—91.
 Herridslev 1696—1848.
 Nysted Dbt. 1648—1866.
 Vd. 1676—1704; 1717—
 71; 1784—1823.
 Begr. 1706—1858.
 Nørre Alslev 1681—1891.
 Nørre Kirkeby 1751—1891.
 Nørre Vedby 1700—1891.
 Nørre Ørslev 1694—1891.
 Olstrup 1753—1891.
 Radsted 1799—1891.
 Ringsebølle 1801—91.
 Ryde 1733—1891.
 Rødby 1762—1868.
 Sandby 1771—1891.
 Saxkøbing 1735—1874.
 Skelby 1646—1891.
 Skovlænge 1659—1891.
 Skørringe 1719—1891.
 Slemminge 1692—1891.
 Stadager Dbt. 1721—1891.
 Vd. 1746—1891.
 Begr. 1725—1891.
 Stokkemarke 1728—1891.
 Stubbekøbing 1646—1870.
 Systofte Dbt. 1643—1870.
 Vd. 1644—1891.
 Begr. 1646—1870.
 Sædinge 1728—1891.
 Søllested 1659—1753; 1768
 —1891.
- Nebbelunde 1726—1891.
 Nordlunde 1747—1891.
 Nykøbing Dbt. 1705—51;
 1761—1874.
 Vd. 1705—51; 1770—1864.
 Begr. 1705-51; 1770-1859.
 Sønder Alslev 1718—1891.
 Sønder Kirkeby 1717—1891.
 Taagerup 1658—1891.
 Taars 1686—1891.
 Thoreby Dbt. Begr. 1711—
 1891.
 Vd. 1750—1891.
 Thorslunde 1751—1891.
 Tillitze 1700—1891.
 Tingsted 1730—1891.
 Tirsted 1646—1891.
 Torkildstrup Dbt. 1696—
 1891.
 Vd. Begr. 1719—1891.
 Utterslev 1682—1891.
 Vaabensted 1665—1891.
 Vaalse 1674—1891.
 Vejlbj 1719—1891.
 Vestenskov 1704—1891.
 Vesterborg 1738—1891.
 Vester Ulslev 1722—1891.
 Vignæs 1716—1891.
 Vindeby 1737—1891.
 Veggerløse 1687—1891.
 Ønslev 1660—1891.
 Øster Ulslev 1645—1739;
 1791—1891.
 Østofte 1716—1891.

5. Kirkeligt Gods.

Opbevares i Landsarkivet i København.

Skifteprotokol for Kommunitetets Gods paa Falster 1732—1850.
Nykøbing geistlige Vikarie-, Annex- og Mensalgods' Skifte-
protokol 1776—1813.

Stubbekøbing Sogns Mensalgods' Skifteprotokol 1777—1805.
Halsted Amts søndre Hereds Provsti- og Calentegods' Skifte-
protokol 1720—1777.

Aastrup Sognekalds Mensalgods' Skifteprotokol 1811—14.

Fuglse Sognekalds Mensalgods' Skifteprotokol 1729—77.

Karleby, Horreby og Nørre Ørslev Annex- og Mensalgods'
Skifteprotokol 1804—13.

Kettinge Kirkes Gods' Skifteprotokol 1727—65.

Rubbelykke Præstegods' Skifteprotokol, Brandstrup By, Tir-
sted Sogn, 1796—1813.

6. Landsbykirkernes Regnskaber.

Opbevares i Landsarkivet i København.

Brarup Kirke 1630—80.

Eskildstrup Kirke 1630—80.

Fejø Kirke 1692—98.

Herridslev Kirke 1630—1710.

Halsted Kirke 1691—1718.

Karleby Kirke 1597—1680.

Lillebrænde Kirke 1630—80.

Maglebrænde Kirke 1630—80.

Nørre Alslev Kirke 1630—80.

Nr. Kirkeby Kirke 1630—80.

Nr. Vedby Kirke 1589—1680.

Sandby Kirke 1690—1704.

Stadager Kirke 1630—1680.

Stokkemarke Kirke 1692—
1704.

Systofte Kirke 1589—1680.

Tingsted Kirke 1589—1680.

Toreby Kirke 1630—1715.

Torkildstrup Kirke 1630—98.

Vaalse Kirke 1589—1680.

Veggerløse Kirke 1589—1680.

Ønslev Kirke 1630—80.

V. Købstæderne.

Arkiverve opbevares i Landsarkivet i København.

1. Maribo:

Raadstueprotokol 1735—1838.

Kæmnerregnskab siden 1772.

Kirkens Regnskab 1633—1755.

Latinskolens Protokol 1680—1739.

2. N a k s k o v.

- Raadstueprotokol 1652—1868.
 Borgerkabsprotokol 1650—1839.
 Kæmnerregnskab 1612—23; siden 1670.
 Magistratens Kopibog 1683—1740.
 Fattigprotokol 1635.
 Kirkens Regnskab 1613—1860.
 Latinskolen.
 Kopibog 1808—39.
 Dokumenter og Breve 1624—1839.
 Discipelprotokol 1807—38.
 Regnskabsprotokol 1718—72.
 Kvitteringsprotokol for Beneficier 1740—1804.

3. N y k ø b i n g.

- Raadstueprotokol 1677—1859.
 Magistratens Kopibog for Kongelige Breve 1691—1784.
 Kirkens Regnskab siden 1658.
 Hospitalet.
 Fundatser og Adkomstbreve 1663—1863.
 Inspektionens Forhandlinger og Korrespondance siden
 1723.
 Forstanderskabets Forhandlinger og Korrespondance
 siden 1816.
 Skifteprotokol 1758—1860.
 Fæsteprotokol 1729—1877.
 Regnskaber siden 1795.
 Latinskolen.
 Dokumenter og Breve 1690—1848.
 Regnskabsprotokol 1628—1824.
 Kvitteringsbog 1734—1803.

4. N y s t e d.

- Raadstueprotokol 1663—1759.
 Fattigprotokol 1704—1873.
 Kirkens Regnskab siden 1610.
 Latinskolens Protokol 1703—38.

5. Rødby.
Raadstueprotokol 1765—1808.
Kæmnerregnskab siden 1772.
Kirkens Regnskab 1679—1769.
Latinskolens Protokol 1630—1738.
6. Saxe k ø b i n g.
Raadstueprotokol 1678—1864.
Kæmnerregnskab siden 1772.
Kirkens Regnskab 1709—1830.
Latinskolens Protokol 1695—1739.
7. Stubbekøbing.
Raadstueprotokol siden 1821.
Kirkens Regnskab 1677—1819.
Latinskolens Protokol 1686—1731.

VI. Lavsarkiver.

Opbevares i Landsarkivet i København.

1. Maribo.
Ligbærernes Lavsbog 1750—1874.
Skomagernes Lavsbog 1696—1867.
Skrædernes Lavsbog 1686—1861.
Smedenes Lavsbog 1717—1861.
Snedkernes Lavsbog 1718—1869.
Vævernes Lavsbog 1832—61.
2. Naks k o v.
Handskemagernes Lavsbog 1826—57.
3. Nykøbing.
Skomagernes Lavsbog 1683—1862.
Skomagervendenes Bog 1700—1865.
Skrædernes Lavsbog 1631—1862.
Smedenes Lavsbog 1625—1862.
Snedkernes Lavsbog 1729—1862.
4. Nysted.
Ligbærernes Lavsbog 1654—1826.
Vævernes Lavsbog 1723—1862.

5. Rødby.
Skomagernes Lavsbog 1695—1864.
6. Saxkøbing.
Handskemagernes Lavsbog 1759—1860.
Skrædernes Lavsbog 1731—1862.
Smedenens Lavsbog 1732—1863.

VII. Godsarkiverne.

Opbevares i Landsarkivet i København.

1. Kronens Gods.

- Lensmændenes Regnskaber, se II, 1.
 Amtsforvalternes Arkiver, se II, 3.
 Aalholm, Maribo Amts og Halsted Klosters Amts Ridefogeds
 Skifteprotokol 1698—1711.
 Regimentsskriveren for det lollandske Rytterdistrikt,
 Skifteprotokol 1711—43.
 Fejø, Femø, Askø og Vejro Skifteprotokol 1744—66.
 Baadesgaard Skifteprotokol 1774—1844.
 Ridefogden for Domænegodset i Aalholm og Maribo Amter,
 Skifteprotokol 1720—31.
 Det falsterske Domænegods, Skifteprotokol 1689—1718
 Regimentsskriveren for det falsterske Rytterdistrikt,
 Skifteprotokol 1718—66.
 Den kgl. Inspektørs Skifteprotokol for Vaalse By 1799—1819.

2. Len og Stamhuse.

- Grevskabet Christiansholm.
 Skifteprotokol 1751—1847.
 Grevskabet Christianssæde.
 Christianssæde Skifteprotokol 1762—1850.
 Pederstrup Skifteprotokol 1791—1850.
 Aalstrup Skifteprotokol 1762—1851.
 Skelstofte Skifteprotokol 1791—1850.
 Grevskabet Hardenberg-Reventlow.
 Skifteprotokol for Grevskabets vestre Distrikt 1815—50.
 Skifteprotokol for Grevskabets østre Distrikt 1829—50.

Grevskabet Knuthenborg.

Knuthenborg Skifteprotokol 1739—1850.

Knuthenlund Skifteprotokol, se Lundegaard.

Baroniet Guldborgland.

Skifteprotokol 1811—50.

Orebygaard Skifteprotokol 1727—1811.

Baroniet Juellinge.

Juellinge Skifteprotokol 1721—1850.

Baroniet Sønderkarle.

Lungholm Skifteprotokol 1720—1850.

Højbygaard Skifteprotokol 1736—1850.

Baroniet Wintersborg.

Wintersborg 1800—04.

Sæbyholm, 1800—15.

Stamhuset Engestofte og Ulriksdal.

Engestofte Skifteprotokol 1719—1850.

Ulriksdal Skifteprotokol 1750—1829.

Stamhuset Krænkerup.

Skifteprotokol 1747—1815.

Stamhuset Lungholm og Højbygaard.

Se Baroniet Sønderkarle.

Stamhuset Vennerslunds Skifteprotokol 1767—1850.

3. Hovedgaarde og større Bøndergaarde.

Aalstrup, se Grevskabet Christianssæde.

Aarsmark Skifteprotokol 1685—1719.

Fortsættelsen, se Grevskabet Knuthenborg.

Asserstrup Fæsteprotokol 1752—1815.

Berritsgaard Jordebøger 1654—1724.

Skifteprotokol 1719—99.

Fortsættelsen, se Baroniet Guldborgland.

Bremersvold Skifteprotokol 1725—1850.

Engestofte, se Stamhuset Engestofte og Ulriksdal.

Fredsholm Skifteprotokol 1753—1820.

- Fuglsang Skifteprotokol 1746—1850.
 Gammelgaard Skifteprotokol 1720—1851.
 Gedsergaard Skifteprotokol 1767—1850.
 Grimmelstrup, se Hvededal.
 Havlykkegaard Skifteprotokol 1685—1719, sammen med
 Aarsmark.
 Hvededal Skifteprotokol 1767—1818.
 Højbygaard, se Baroniet Sønderkarle.
 Karlsfeldt Skifteprotokol 1767—1851.
 Kirstinebjerg Skifteprotokol 1800—1852.
 Korselitze Skifteprotokol 1766—1850.
 Krænkerup, se Stamhuset Krænkerup.
 Kærstrup Skifteprotokol 1733—1850.
 Lundegaard Skifteprotokol 1723—31.
 Lungholm, se Baroniet Sønderkarle.
 Nebbøllegaards Skifteprotokol 1808—17.
 Nørre Ladegaards Skifteprotokol, se Westensborg.
 Orebygaard, se Baroniet Guldborgland.
 Ourupgaard Skifteprotokol 1767—1850.
 Pederstrup, se Grevskabet Christianssæde.
 Priorskov Skifteprotokol 1760—1850, sammen med Fuglsang.
 Rudbjerggaard Skifteprotokol 1753—1850.
 Skørringe Skifteprotokol 1767—1850.
 Stangerup Skifteprotokol 1768—86.
 Sæbyholm Skifteprotokol 1801—14.
 Sædingegaard Skifteprotokol 1750—1812.
 Søholt Skifteprotokol 1750—1850.
 Søllestedgaard Skifteprotokol 1782—1850.
 Ulriksdal, se Stamhuset Engestofte og Ulriksdal.
 Valnæsgaard Skifteprotokol 1766—1807.
 Vennerslund, se Stamhuset Vennerslund.
 Westensborg Skifteprotokol 1768—1809.
 Øllingsøgaard Skifteprotokol 1734—1850.
-

Oversigt over Indholdet.

<i>A.</i>	<i>Den historiske Litteratur</i>	Side	1.
	I. Almindelig Historie	—	3.
	1. Samlinger af Kildeskrifter og Aktstykker	—	3.
	2. Landenes Historie gennem Tiderne	—	4.
	II. Øvrighed, Lov og Ret	—	6.
	1. Styrelsen og Embedsmændene.....	—	6.
	2. Lov og Fundatser	—	7.
	3. Samlinger af Domme	—	8.
	III. Befolkningen, dens Liv og Næringsveje	—	8.
	1. Statistik og Økonomi	—	8.
	2. Næringsveje	—	9.
	3. Dagligt Liv og Sæder	—	11.
	IV. Kirkens og Skolens Historie	—	12.
	1. Aktstykker, Love og andre Samlinger	—	12.
	2. Kirkens Historie i Almindelighed.....	—	13.
	3. Klostrene	—	14.
	4. Kirkerne	—	16.
	5. Gejstligheden	—	16.
	6. Præsternes ydre Vilkaar	—	17.
	7. Gejstlighedens Personalhistorie	—	17.
	8. Skolens Historie	—	18.
	V. Historisk Topografi i Almindelighed	—	18.
	VI. Købstædernes Historie og Beskrivelse.....	—	20.
	1. Købstæderne i Almindelighed	—	20.
	2. Maribo.....	—	20.
	3. Nakskov	—	21.
	4. Nykøbing	—	23.
	5. Nysted.....	—	24.
	6. Rødby	—	25.
	7. Saxeøbing	—	25.
	8. Stubbekøbing	—	26.
	VII. Landsognene	—	27.
	VIII. Herregaarde, Slotte og Gods	—	39.
	1. Kronens Gods	—	39.
	2. Len og Stamhuse	—	42.
	3. Hovedgaarde og større Bøndergaarde	—	46.
	IX. Slægter og Personer.....	—	50.

<i>B. Haandskrifter</i>	Side 57.
I. Historie og Topografi i Almindelighed.....	— 59.
II. Kirkehistorie	— 59.
III. Købstædernes Historie og Beskrivelse	— 60.
IV. Landsognene	— 61.
V. Gods, Slægter og Personer.....	— 61.
<i>C. Oversigt over Arkiverne</i>	— 63.
I. Rigsregeringen i København	— 65.
II. Lands-Øvrigheden	— 67.
1. Lensmændene	— 67.
2. Amtmændene	— 67.
3. Amtsforvalterne	— 69.
III. Domstolene	— 69.
1. Retterting og Højesteret	— 69.
2. Landstinget	— 70.
3. Byting, Herredsting og Birketing.....	— 70.
IV. Kirkelige Arkiver	— 74.
1. Biskoppen.....	— 74.
2. Klostrene	— 74.
3. Provsterne	— 75.
4. Kirkebøgerne	— 76.
5. Kirkeligt Gods.....	— 78.
6. Landsbykirkernes Regnskaber	— 78.
V. Købstæderne	— 78.
VI. Lavsarkiverne.....	— 80.
VII. Godsarkiverne	— 81.
1. Kronens Gode.....	— 81.
2. Len og Stamhuse	— 81.
3. Hovedgaarde og større Bondegaaarde.....	— 82.
